



KORTEMARK, GALGESTRAAT

Archeologienota: Verslag van Resultaten.

RAPPORT NR. 1451

Titel

Archeologienota Kortemark, Galgestraat: Verslag van Resultaten

Auteur(s)

Jeroen Vermeersch & Jeroen Verrijckt

Erkende archeoloog

2015/00053 - Jeroen Verrijckt

Projectnummer J. Verrijckt

2023-454

Projectnummer Onroerend Erfgoed

2023K79

Plaats en datum

Beerse, 27/11/2023

INHOUD

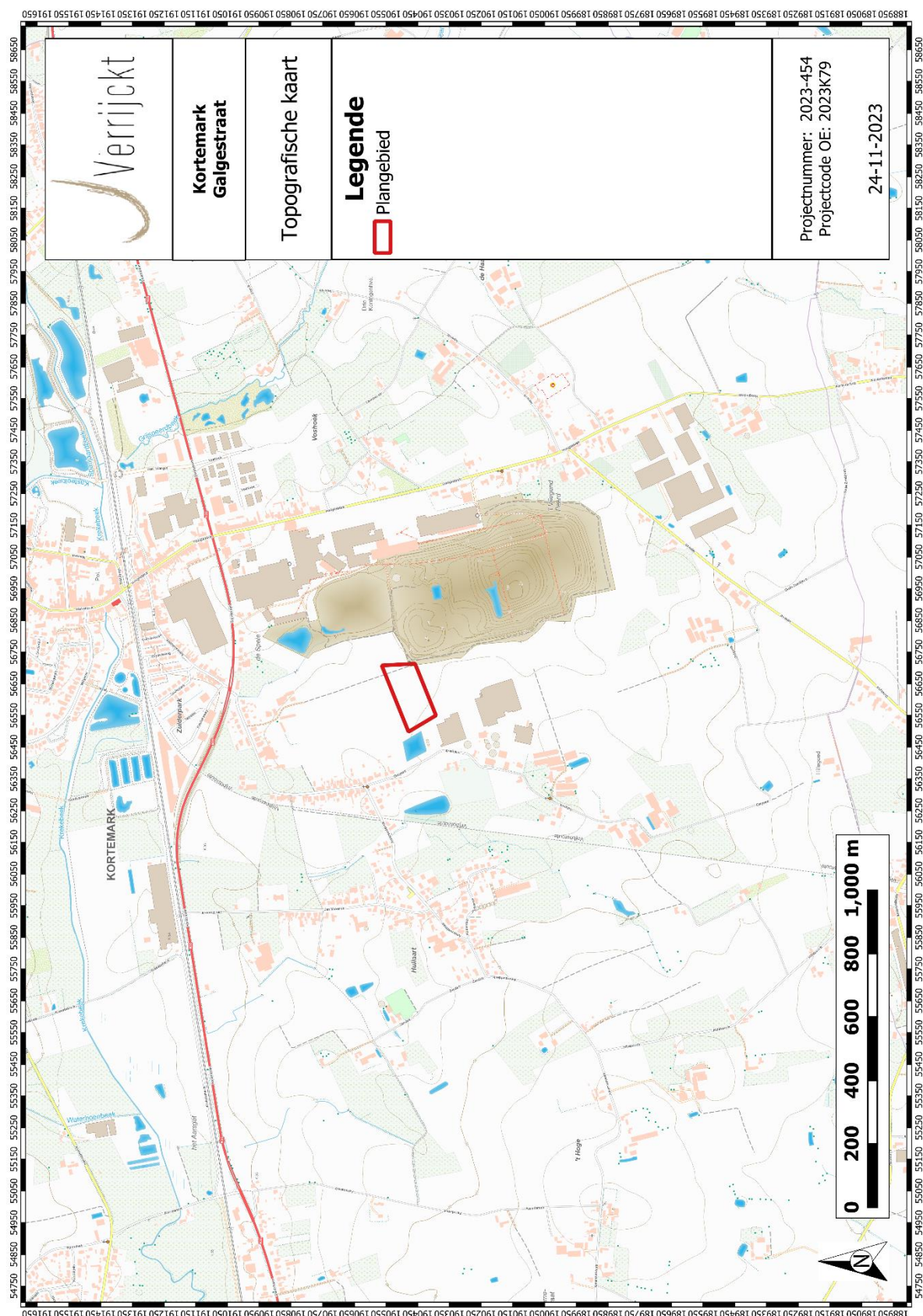
Inhoud.....	2
1 Bureauonderzoek.....	3
1.1 Beschrijvend gedeelte.....	3
1.1.1 Administratieve gegevens.....	3
1.1.2 Onderzoeksopdracht	6
1.1.3 Juridisch kader.....	6
1.1.4 Randvoorwaarden	7
1.2 Werkwijze en strategie	7
1.3 Aanleiding	8
1.3.1 Huidige situatie en gekende verstoringen	8
1.3.2 Geplande werken en bodemingrepen	10
1.4 Assessmentrapport	13
1.4.1 Topografische situering	13
1.4.2 Landschappelijke en hydrografische situering	13
1.4.3 Geologische situering.....	16
1.4.4 Bodemkundige situering	17
1.4.5 Historische bronnen	24
1.4.6 Cartografische bronnen.....	25
1.4.7 Archeologisch bronnen	37
1.5 Besluit	46
1.5.1 Beantwoording onderzoeksvragen.....	46
1.5.2 Archeologische verwachting	46
1.5.3 Potentieel op kennisvermeerdering	47
1.5.4 Afweging noodzaak verder vooronderzoek.....	47
1.5.5 Samenvatting	49
2 Lijst met figuren.....	50
3 Lijst met tabellen.....	50
4 Plannenlijst	51
5 Bibliografie	54
6 Bijlagen.....	56

1 BUREAUONDERZOEK

1.1 Beschrijvend gedeelte

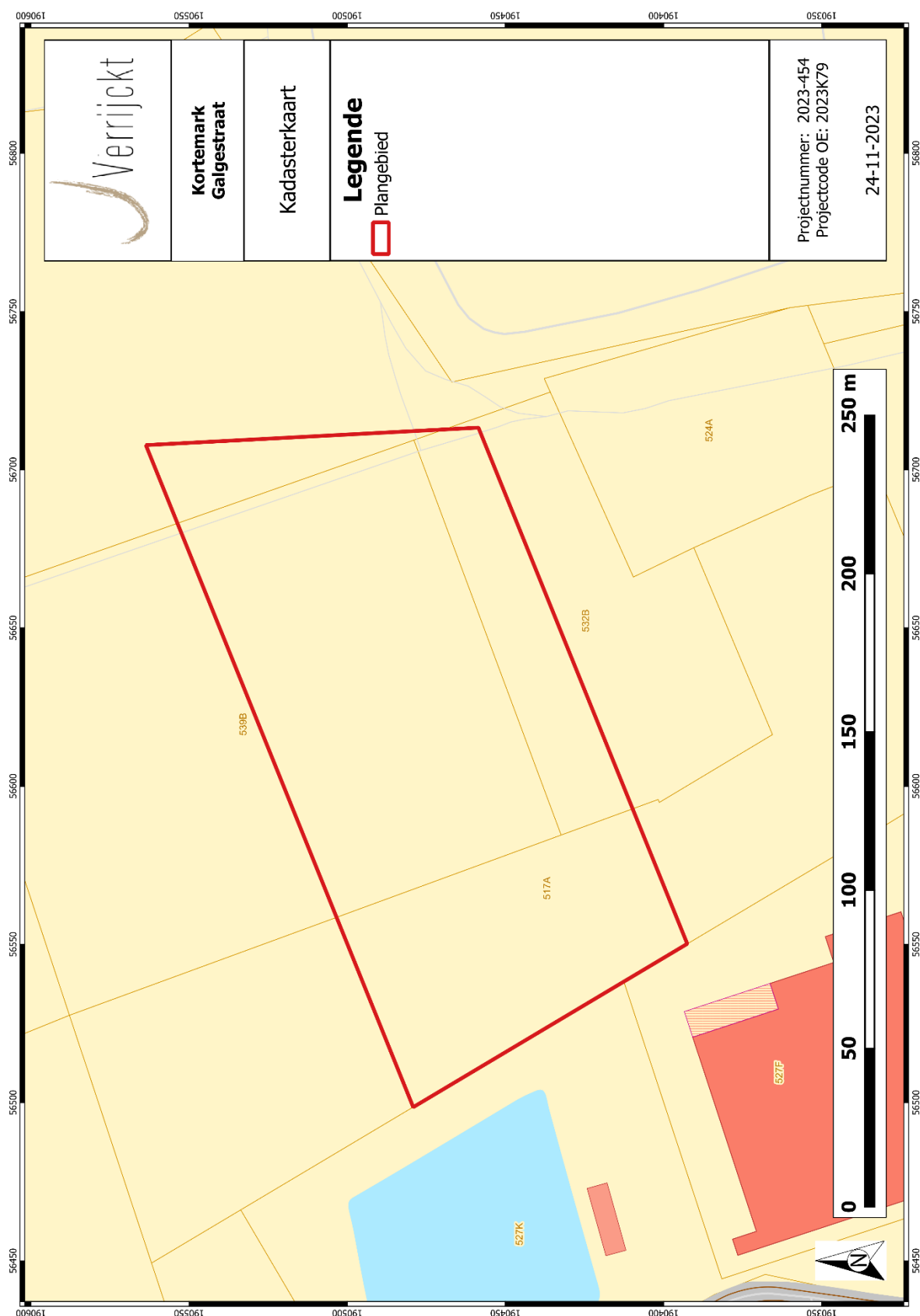
1.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode J. Verrijckt		2023-454
Projectcode Onroerend Erfgoed		2023K79
Locatie	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Kortemark
	Straat	Galgestraat
Kadastrale gegevens	Gemeente	Kortemark
	Afdeling	1
	Sectie	D
	Percelen	517A, 532B, 537C en 539B
Coördinaten	Noordoost	X: 56.691 Y: 190.534
	Noordwest	X: 56.496 Y: 190.487
	Zuidoost	X: 56.714 Y: 190.453
	Zuidwest	X: 56.548 Y: 190.394
Oppervlakte plangebied		Ca. 20.000 m²
Oppervlakte bodemingreep		Ca. 9.000 m²
Erkend Archeoloog		2015/00053 – Jeroen Verrijckt



Figuur 1: Plangebied op topografische kaart¹

¹ AGIV 2023a



Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB)²

² AGIV 2023d

1.1.2 Onderzoeksopdracht

De aanleiding van het bureauonderzoek vormt de geplande aanleg van een waterbekken langsheen de Galgestraat te Kortemark. Dit bureauonderzoek is de eerste stap in het archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota in het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014.

Hierbij wordt een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Deze verwachting wordt tezamen met de geplande bodemingrepen bestudeerd. Op basis hiervan wordt beoordeeld of eventuele archeologische waarden verstoord worden én of dat er een potentiële kenniswinst te behalen is bij verdere onderzoeken binnen het plangebied. Het uiteindelijke doel is het formuleren van een advies hoe deze mogelijke archeologische waarden beschermd of onderzocht dienen te worden, of dat het plangebied kan worden vrijgegeven. Dit advies is bindend van zodra er akte is genomen van de archeologienota door het Agentschap Onroerend Erfgoed.

Om een gedegen advies op te stellen dienen minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.1.3 Juridisch kader

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en te beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaand aan de werken. Dit kan door behoud in situ, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of ex situ, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden.

Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om in situ behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek. Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het projectgebied wordt een

inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het projectgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het projectgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

Deze archeologienota dient in akte genomen te worden door het agentschap Onroerend Erfgoed en vervolgens bij de aanvraag gevoegd te worden. Van zodra de archeologienota bekrachtigd is, is deze bindend.

Binnen het plangebied wordt een waterbekken gerealiseerd. Hierbij bedraagt de totale oppervlakte van het plangebied 20.000 m² en bedraagt de bodemingreep 9.000 m². Het plangebied is niet gelegen in een beschermde archeologische site of gebied waar geen archeologische waarden te verwachten zijn.³

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 3.000m² of meer én de ingreep in de bodem is minstens 1000 m². Hierdoor dient, volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, een archeologienota te worden toegevoegd aan de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen.

1.1.4 Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.2 Werkwijze en strategie

Hierbij wordt een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Deze verwachting wordt tezamen met de geplande bodemingrepen bestudeerd. Op basis hiervan wordt beoordeeld of eventuele archeologische waarden verstoord worden én of dat er een potentiële kenniswinst te behalen is bij verdere onderzoeken binnen het plangebied. Het uiteindelijke doel is het formuleren van een advies hoe deze mogelijke archeologische waarden beschermd of onderzocht dienen te worden, of dat het plangebied kan worden vrijgegeven.

Informatie over de geplande werken werd aangeleverd door de initiatiefnemer om een zo duidelijk mogelijk zicht te krijgen van de geplande werken en hun impact.

Om een beeld te kunnen creëren van de fysisch-geografische situatie en landschappelijke ligging, is er beroep gedaan op de gekende geografische, geologische en bodemkundige bronnen.

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart
- Bodemkaart

³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017

Vervolgens wordt een historische en archeologische analyse van het plangebied uitgevoerd. Hierbij worden zowel archeologische als historische vakliteratuur en het beschikbare historische en archeologische kaartmateriaal geraadpleegd. Dit historisch kaartmateriaal kan een beeld geven van de evolutie van het landgebruik in en in de omgeving van het plangebied. Naast de gangbare historische kaarten is ook Cartesius geraadpleegd.⁴

Volgend archeologisch en historisch kaartmateriaal werd geconsulteerd:

- CAI-kaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Popp-kaart
- Vandermaelenkaart
- Historische kaarten en foto's

Het kaartmateriaal in deze archeologienota werd opgesteld met QGIS, dit is een vrij en open source geografisch informatiesysteem.

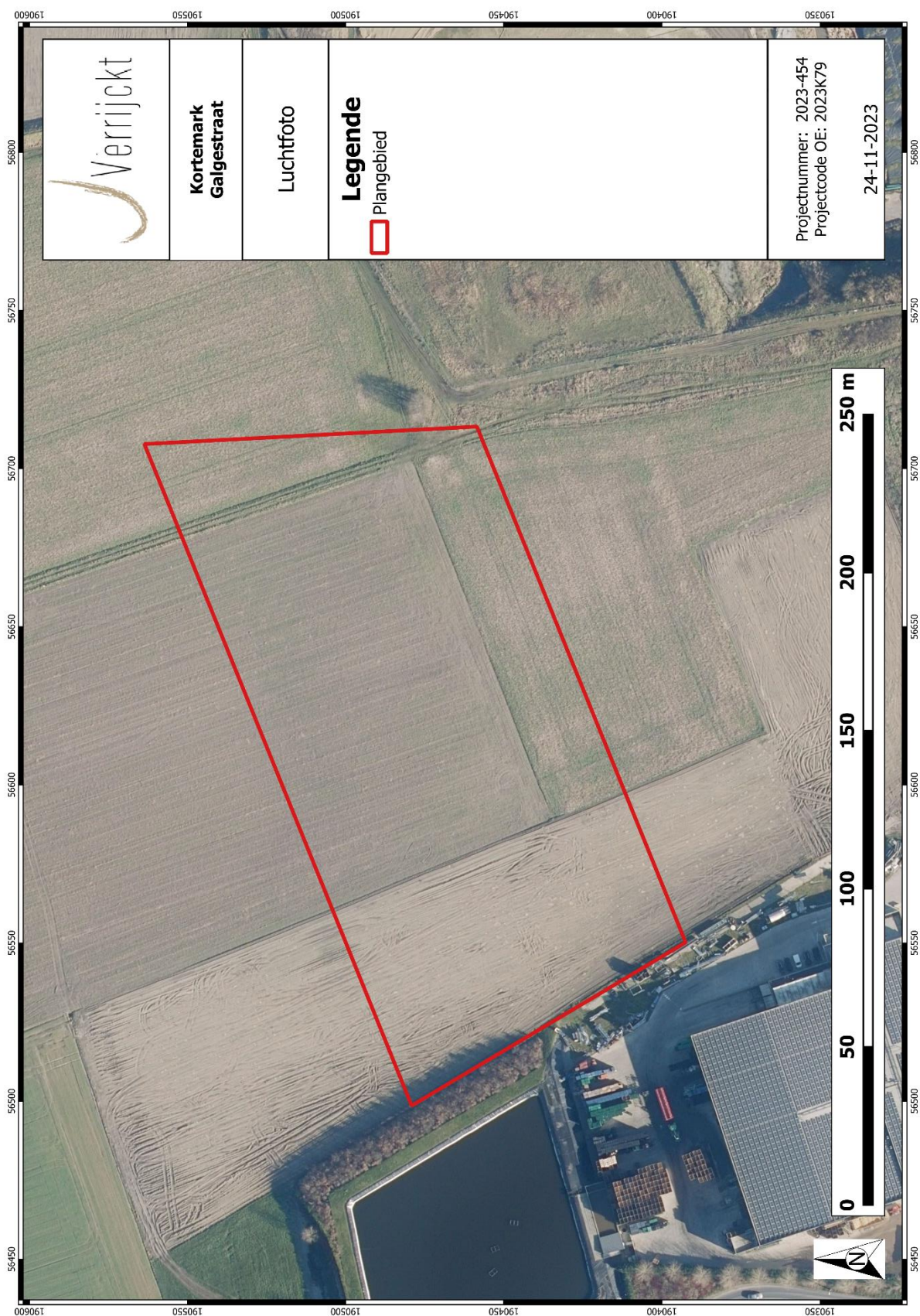
Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

1.3 Aanleiding

1.3.1 Huidige situatie en gekende verstoringen

Het plangebied is gelegen aan de Galgestraat te Kortemark, achter de gebouwen van Galgestraat 7. Het plangebied heeft een oppervlakte van 20.000m² en is momenteel in gebruik als akker. Bodemverstoringen zijn -buiten de ploeglaag- niet gekend.

⁴ CARTESIUS 2023



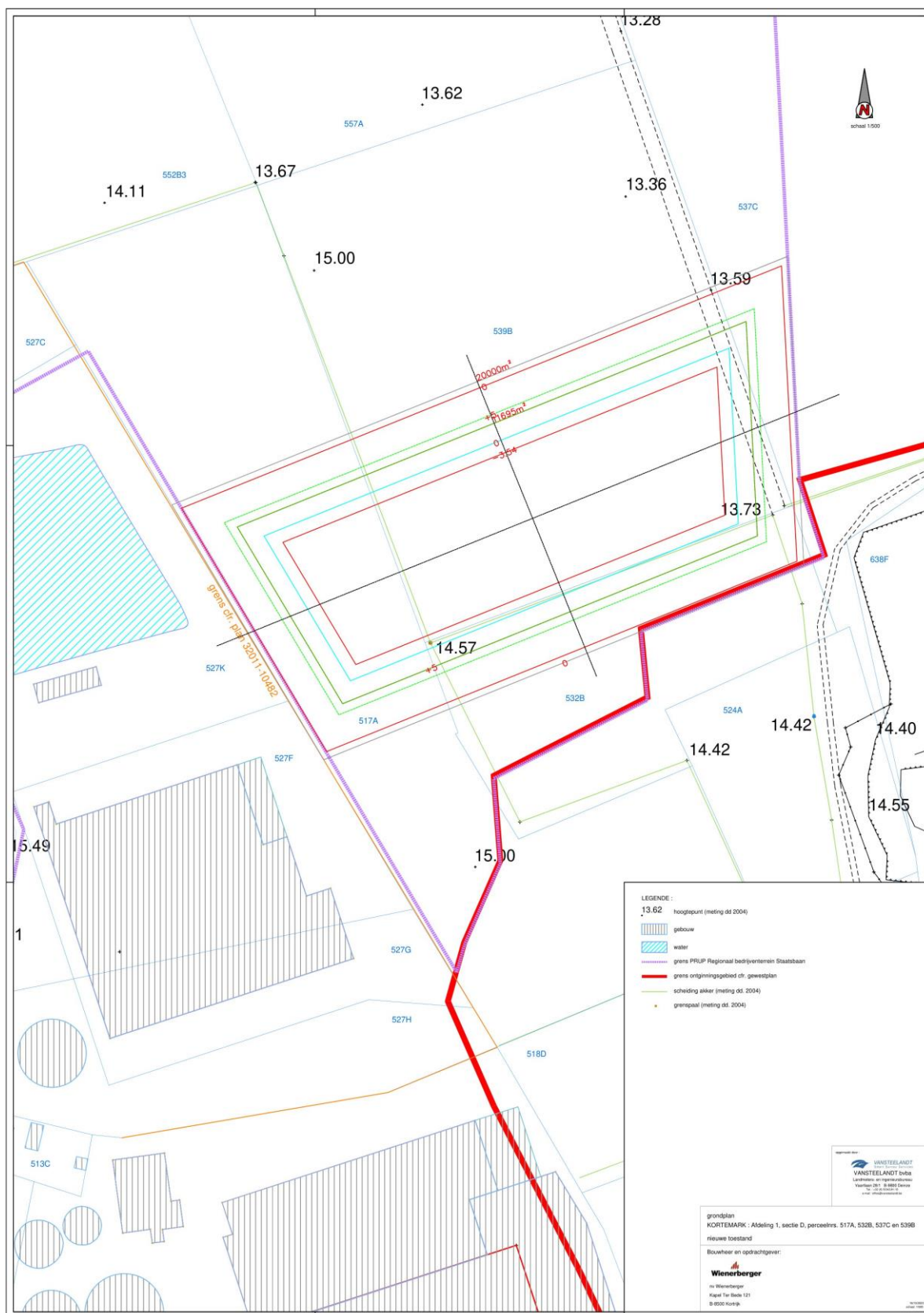
Figuur 3: Plangebied met weergave van de huidige situatie op orthofoto⁵

⁵ AGIV 2023e

1.3.2 Geplande werken en bodemingrepen

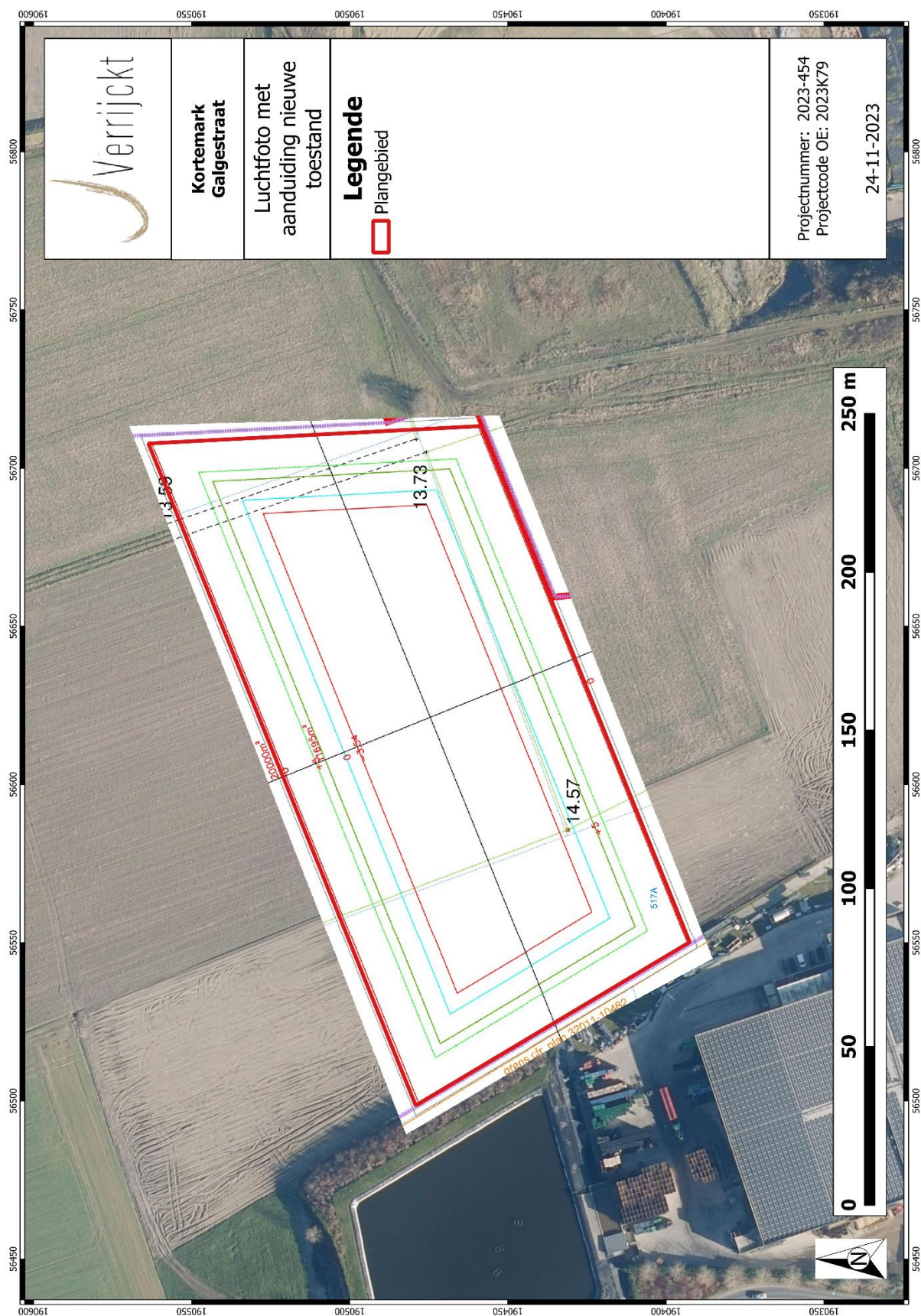
De opdrachtgever plant op het terrein een waterbekken aan te leggen.

Het terrein omvat een oppervlakte van 20.000m². Binnen die zone wordt een bekken aangelegd met een oppervlakte van c. 9.000m² en met een diepte tot 3,54m -mv. De zone daarbuiten wordt opgehoogd tot 5m +mv (maaiveldhoogte), maar wordt voorafgaand niet afgegraven.



Figuur 4: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting⁶

⁶ Plan aangebracht door initiatiefnemer.



Figuur 5: Syntheseplan van de geplande werken op orthofoto⁷

⁷ AGIV 2023e

1.4 Assessmentrapport

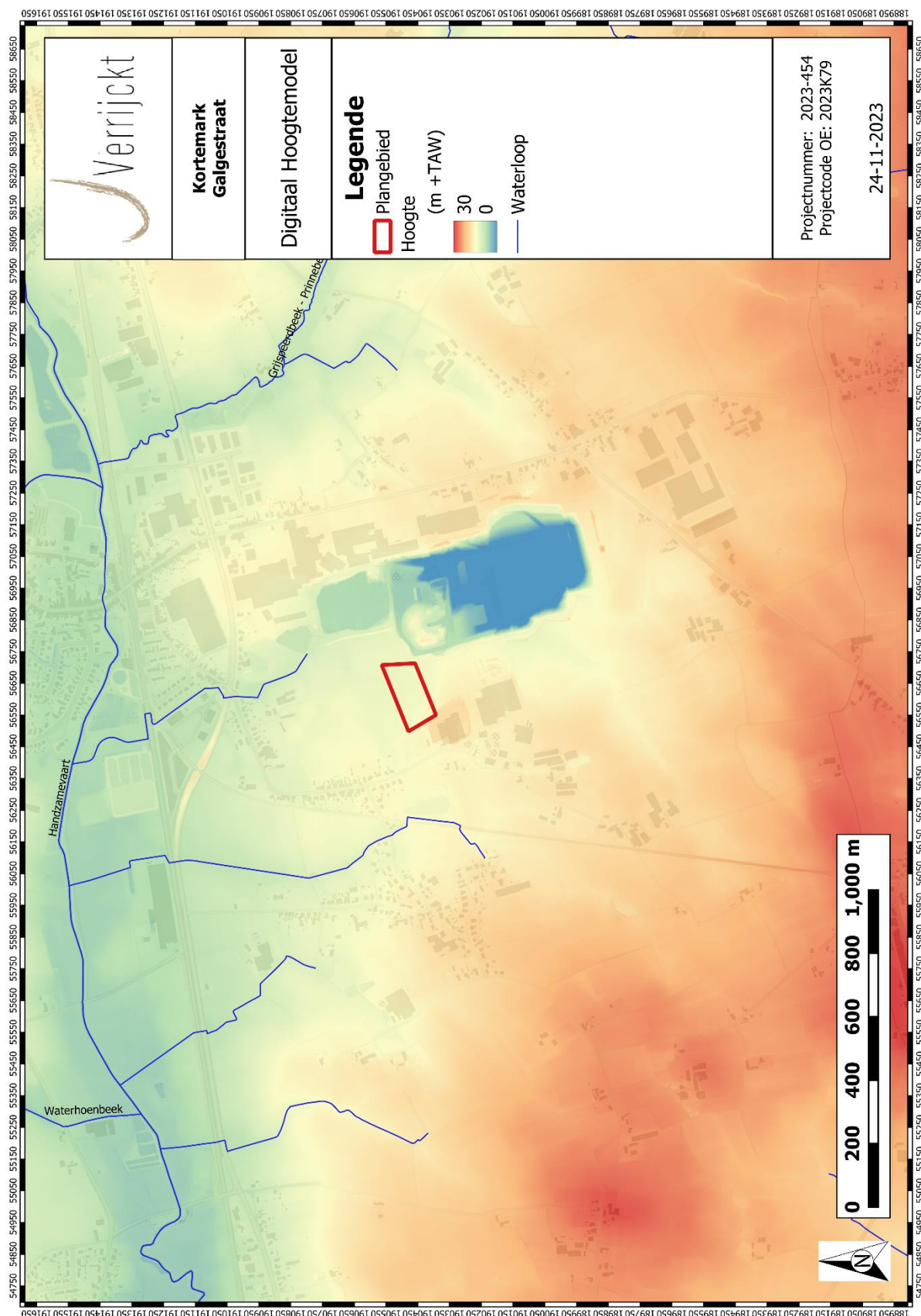
1.4.1 Topografische situering

De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op figuren 1 en 2. Het plangebied is gelegen aan de Galgestraat te Kortemark. Het terrein en een groot deel van de omgeving is in gebruik als akker. Verder zijn er verschillende bedrijven aanwezig. Het plangebied heeft historisch gezien een rurale ligging (zie ook verder) en ligt op 1200m ten zuiden van het centrum van Kortemark.

1.4.2 Landschappelijke en hydrografische situering

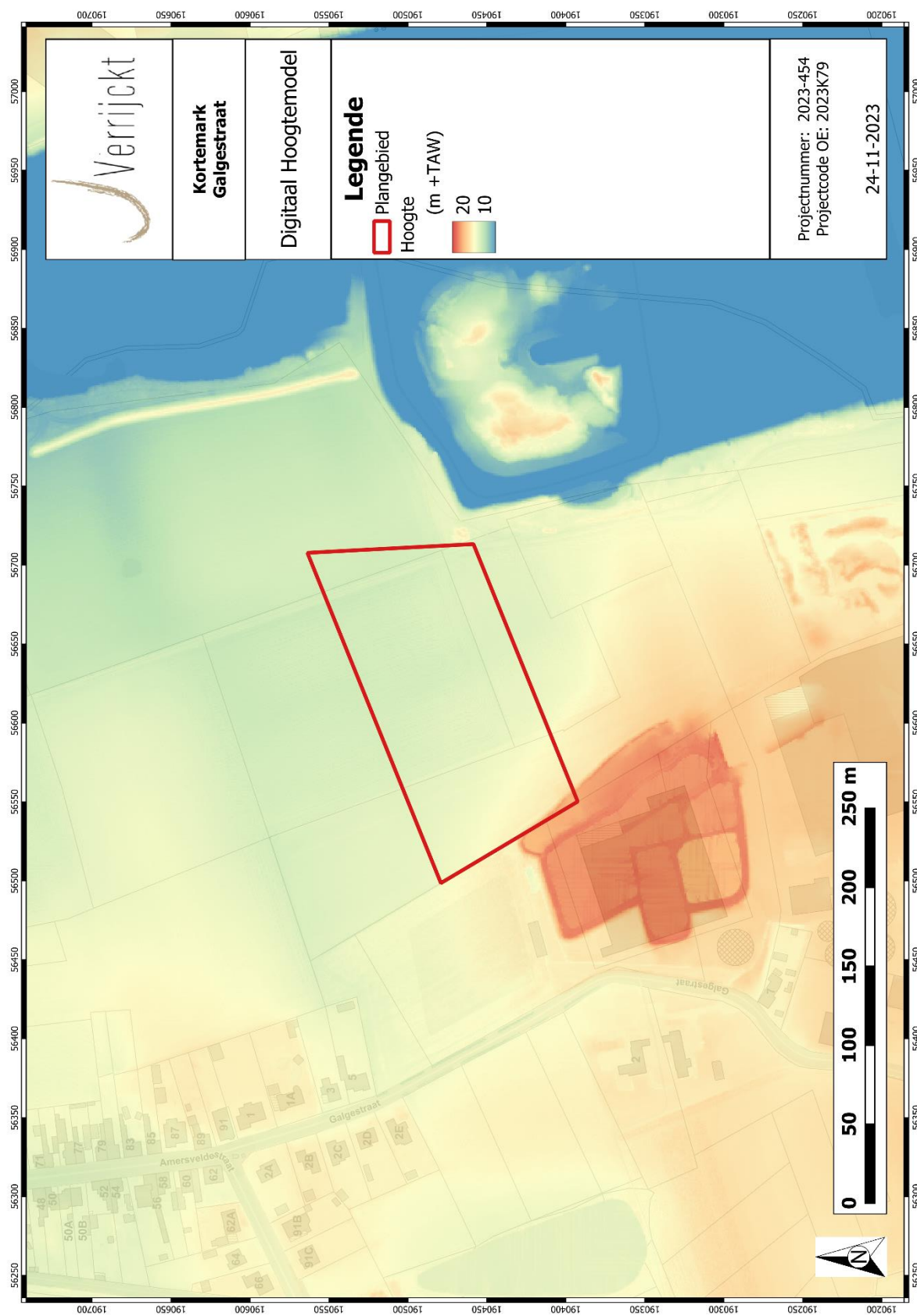
De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 6 en 26 m + TAW. Het plangebied ligt op c. 14-15m + TAW.

De omgeving bestaat enerzijds uit het oostelijke gelegen plateau van Lichtervelde-Hooglede (max 49m +TAW) en anderzijds naar het westen toe de kustvlakte. In die regio ontwateren verschillende waterlopen richting het westen, zoals de Handzamevaart (1000m ten noorden) en de Spanjaardbeek (2km ten zuiden). Twee kleinere beken zonder naam liggen nabij (250-270m) het plangebied en ontwateren in de Handzamebeek. Op basis van een aantal kaarten, waaronder de bodemkaart en historische kaarten, liep er ten oosten van het plangebied wel nog een waterloop(je).



Figuur 6: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM II)^a

^a AGIV 2023b



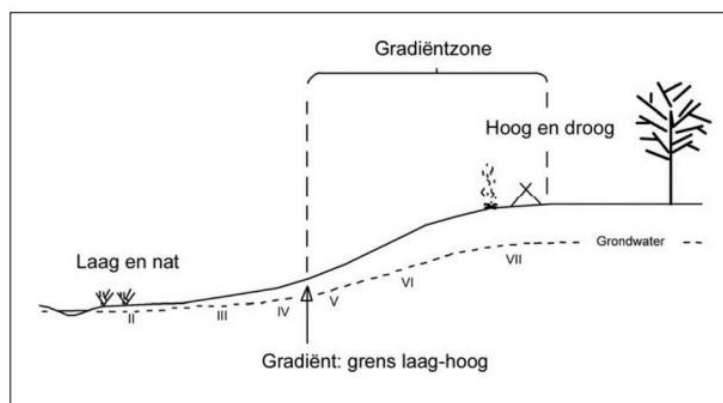
Figuur 7: Plangebied op het DHM II⁹

⁹ AGIV 2023b

De meeste kampementen van jager-verzamelaars kunnen verwacht worden in de zogenaamde gradiëntzone, die zich uitstrekt vanaf de gradiënt (de grens tussen 'lage/natte' en 'hoge/droge' bodems) tot ca. 200 à 250 m in het droge deel. Een verklaring voor deze relatie moet worden gezocht in de volgende factoren:

- Landschappelijke gradiënten worden gekenmerkt door het op korte afstand van elkaar voorkomen van een grote verscheidenheid aan vegetatie-typen. Dit brengt voor jager-verzamelaars met zich mee dat op dergelijke locaties een grote verscheidenheid aan voedselbronnen op korte afstand voorhanden is in de vorm van planten en dieren.
- Rivier- en beekdalen vormden markante en goed herkenbare elementen in het door bossen gedomineerde landschap. Met name in het laat-paleolithicum en mesolithicum vormden de dalen de belangrijkste transportroutes.
- Langs eroderende oevers van rivieren en beken kunnen vuursteenhoudende terrasafzettingen aan het daglicht treden. In een begroeid zandlandschap kan een dergelijke ontsluiting een belangrijke bron van vuursteen zijn.
- Water geldt als constante en betrouwbare voedselbron door de aanwezigheid van vis.
- De nabijheid en bereikbaarheid van (drink-)water.

Op basis van bovenstaande bespreking van het digitale hoogtemodel kan geconcludeerd worden dat het plangebied gelegen is op een gradiëntzone.



Figuur 8: Illustratie gradiëntzone

1.4.3 Geologische situering

PALEOGEEN EN NEOGEEN (TERTIAIR)

De omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door afzettingen van de Formatie van Tielt, Lid van Egem. Deze worden als volgt omschreven: grijsgroen zeer fijn zand, kleilagen, zandsteenbanken, glauconiet- en glimmerhoudend. De top bevindt zich op c. 15m +TAW en dus vrij ondiep onder het oppervlak of aan het oppervlak.

QUARTAIR 1/200.000

Op de Quartairgeologische kaart is het plangebied gekarteerd als profieltype 1. Deze bestaat uit eolische zandige afzettingen bovenop het tertiair. Deze dateren uit het weichseliaan, mogelijk vroeg-holoceen. Mogelijk zijn er quartaire hellingsafzettingen aanwezig (zie bodemtype Pdp in het centrale deel van het plangebied). Ten oosten komen er ook fluviatiele afzettingen uit het holoceen voor, deze liggen evenwel buiten het plangebied.

QUARTAIR 1/50.000

Op de Quartairgeologische kaart is het plangebied gekarteerd als profieltype 1 en in het zuidwesten komt ook profieltype 4 voor. Type 1 wijst op tertiaire afzettingen die aan de oppervlakte dagzomen terwijl 4 aangeeft dat de eolische afzettingen uit de laatste ijstijd aan de oppervlakte liggen, hoewel dit pakket niet dik is.

1.4.4 Bodemkundige situering

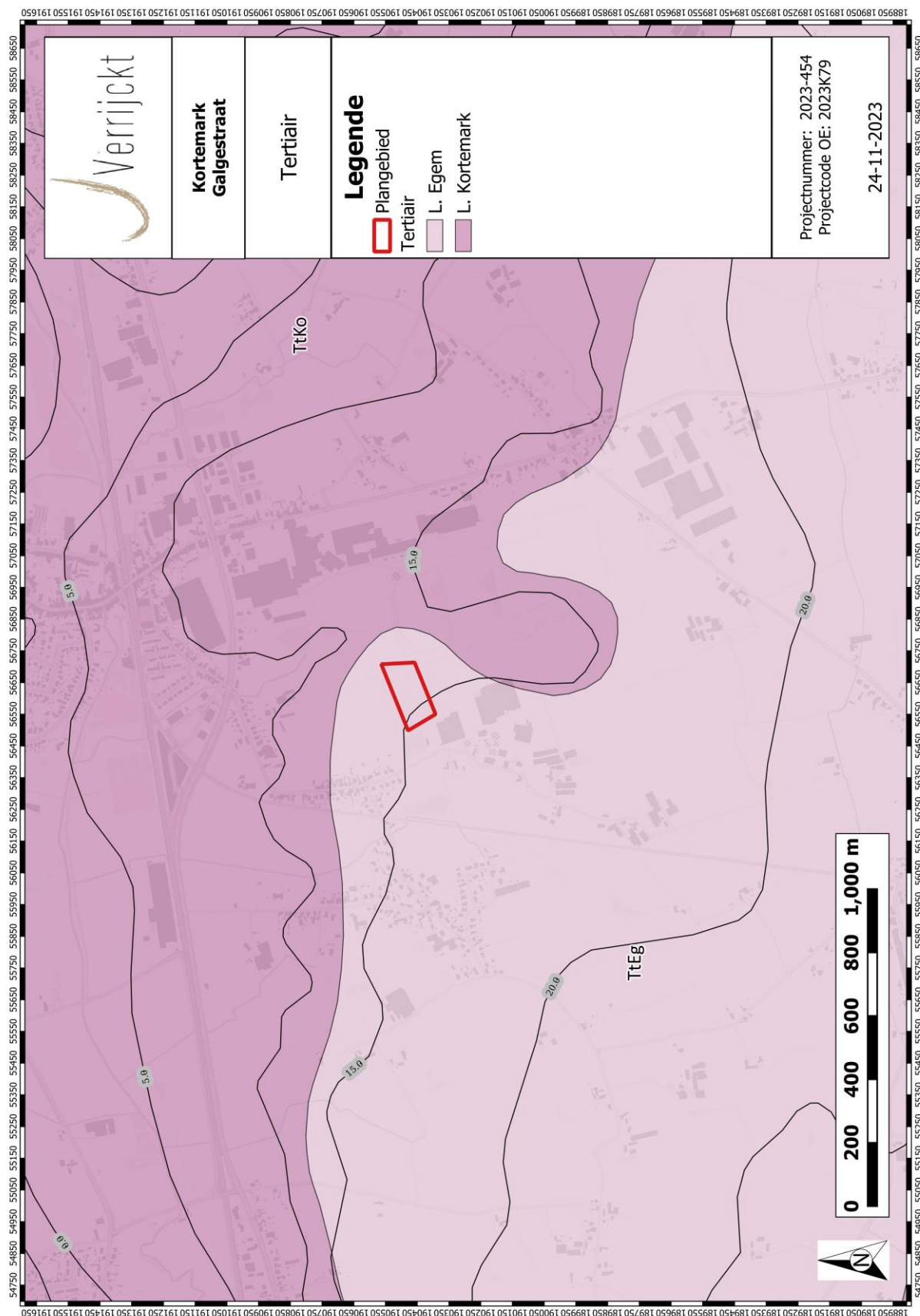
Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem binnen het plangebied gekarteerd als volgt:

Pdp-bodem of een matig natte licht zandleembodem zonder profiel

Deze kaarteenheden omvatten matig natte gronden (soms geassocieerd met matig droge) meestal colluviale gronden zonder profielontwikkeling (of geassocieerd met profielontwikkeling . . P). De Ap is ongeveer 30 cm dik, homogeen, zeer donker grijsbruin en goed humeus. Tussen de bouwvoor en de Cg komt veelal een zwak humeuze overgangshorizont voor. Bij het complex . . P zijn de gronden zonder profielontwikkeling (colluvium) geassocieerd met Postpodzolen, welke meestal een verbrokkelde humus en/of ijzer B horizont insluiten tussen 50 en 80 cm. Roestverschijnselen beginnen tussen 40 en 60 cm. De bodems zijn veelal te nat in de winter. Het zijn goede gronden voor akkerbouwteelten en weiland, de substraatseries zijn meer wisselvallig, ietwat nat en koud en daarom te laat voor vroege tuinbouwgewassen. Ze zijn wel goed voor latere tuinbouwgewassen.

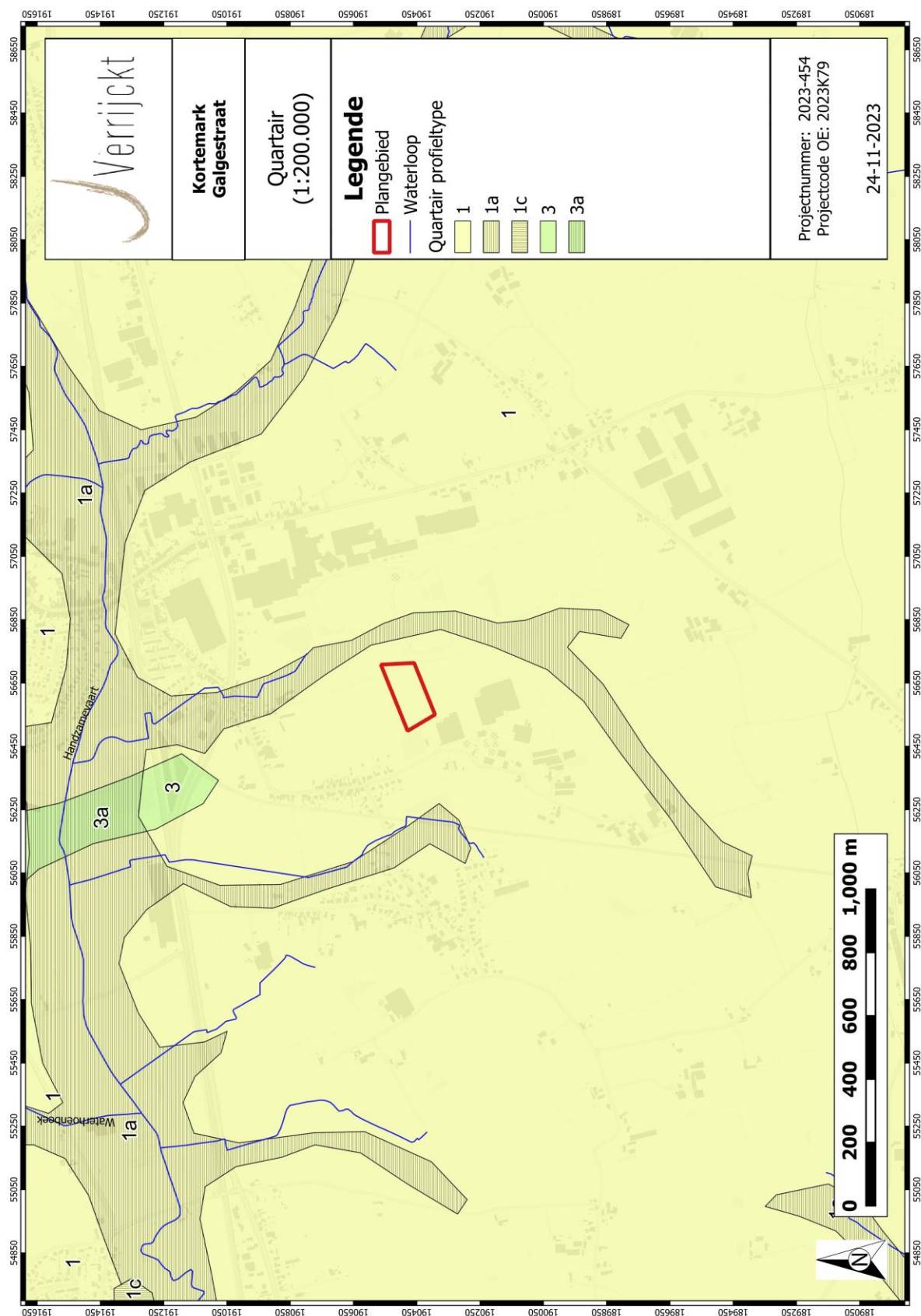
Sch-bodem of een matig droge lemig zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont

Bij deze reeks matig droge lemige zandgronden ligt de humustoestand van de bouwvoor geassocieerd met de profielontwikkeling zoals vermeld bij de droge lemige zandgronden; het humusgehalte kan wel iets hoger liggen. Roestverschijnselen beginnen tussen 60 en 90 cm. De waterhuishouding is goed in de winter; in droge zomers kan droogtegevoeligheid zich manifesteren. De bodems zijn geschikt tot matig geschikt voor zomergranen, geschikt voor aardappelen en marginaal geschikt voor veeleisende gewassen (tarwe, suikerbieten). Ze zijn weinig geschikt voor weide, maar geschikt voor tuinbouw, vooral voor wortelen en schorseneren, ook voor intensieve tuinbouw.



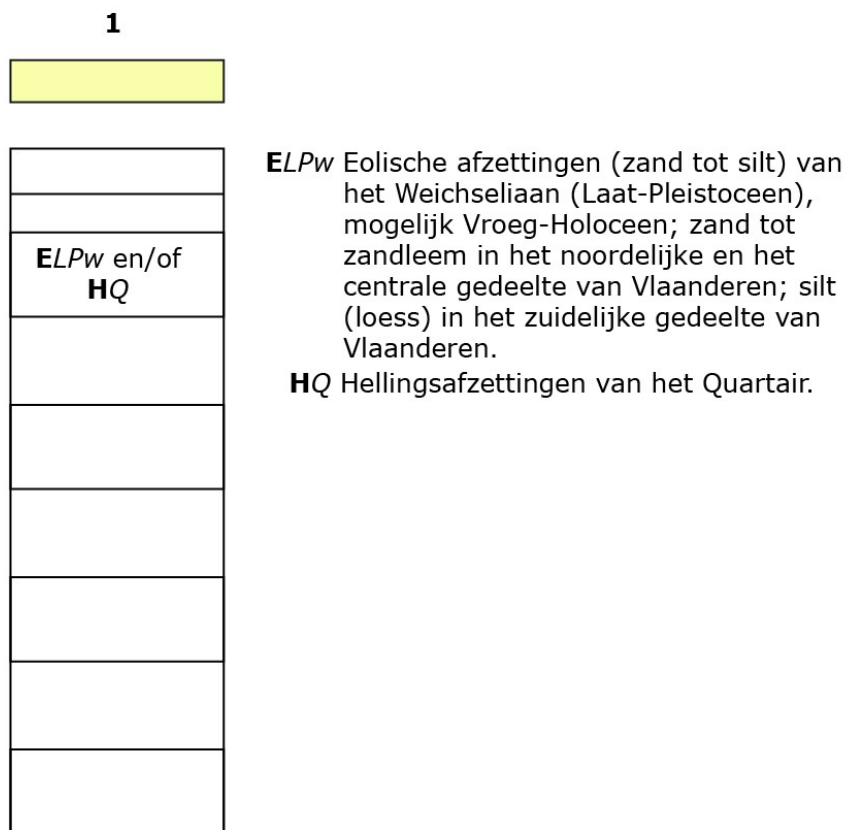
Figuur 9: Plangebied op de Tertiairgeologische kaart¹⁰

¹⁰ DOV VLAANDEREN 2023b



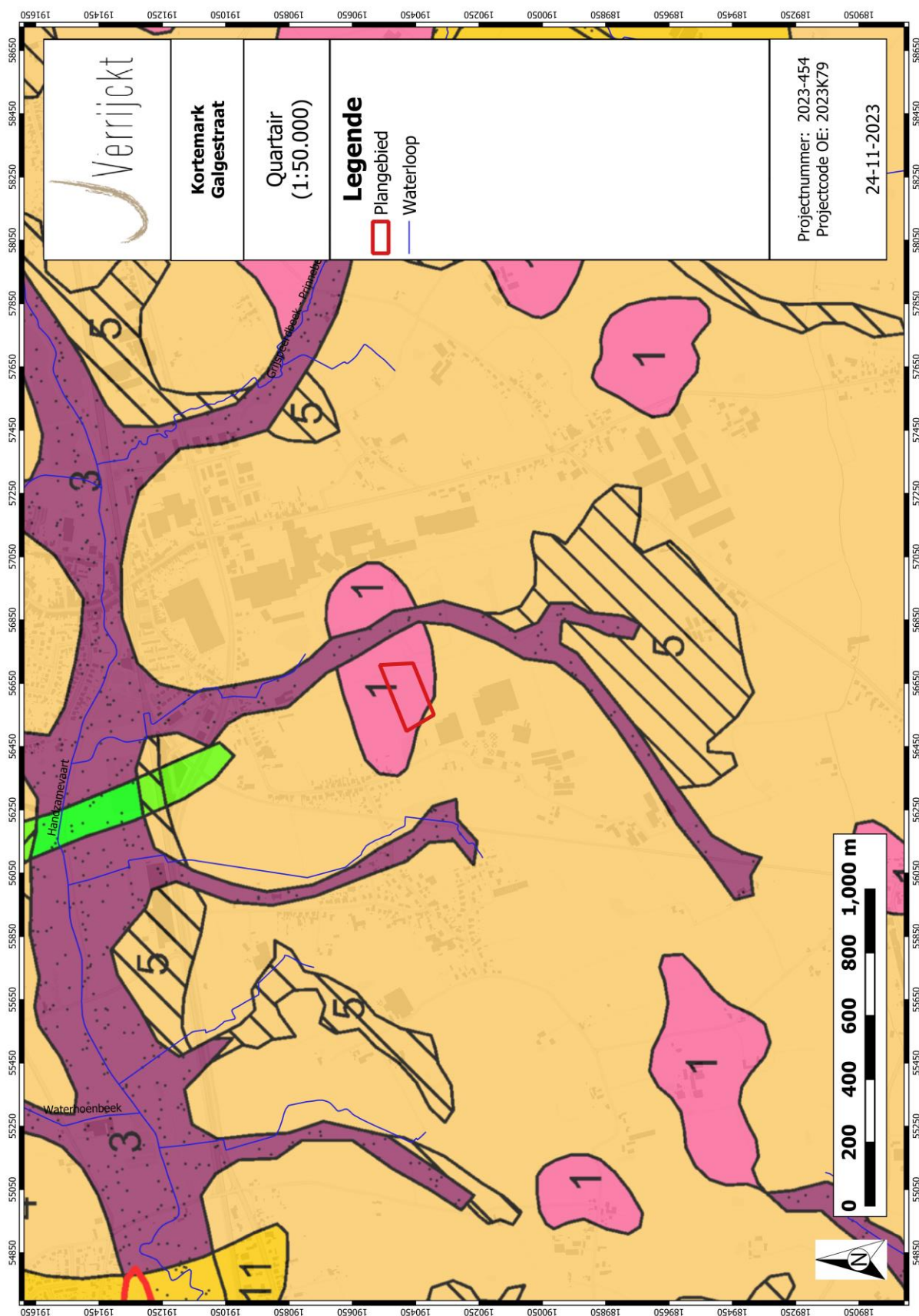
Figuur 10: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:200.000¹¹

¹¹ DOV VLAANDEREN 2023c



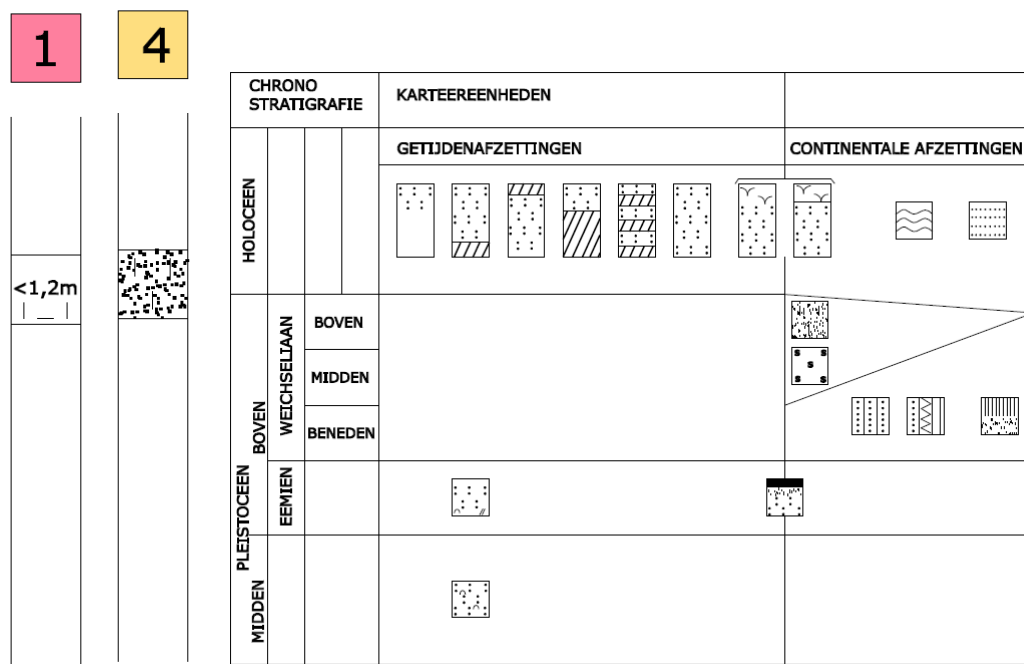
Figuur 11: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1:200 000 betreffende het plangebied¹²

¹² DOV VLAANDEREN 2023c



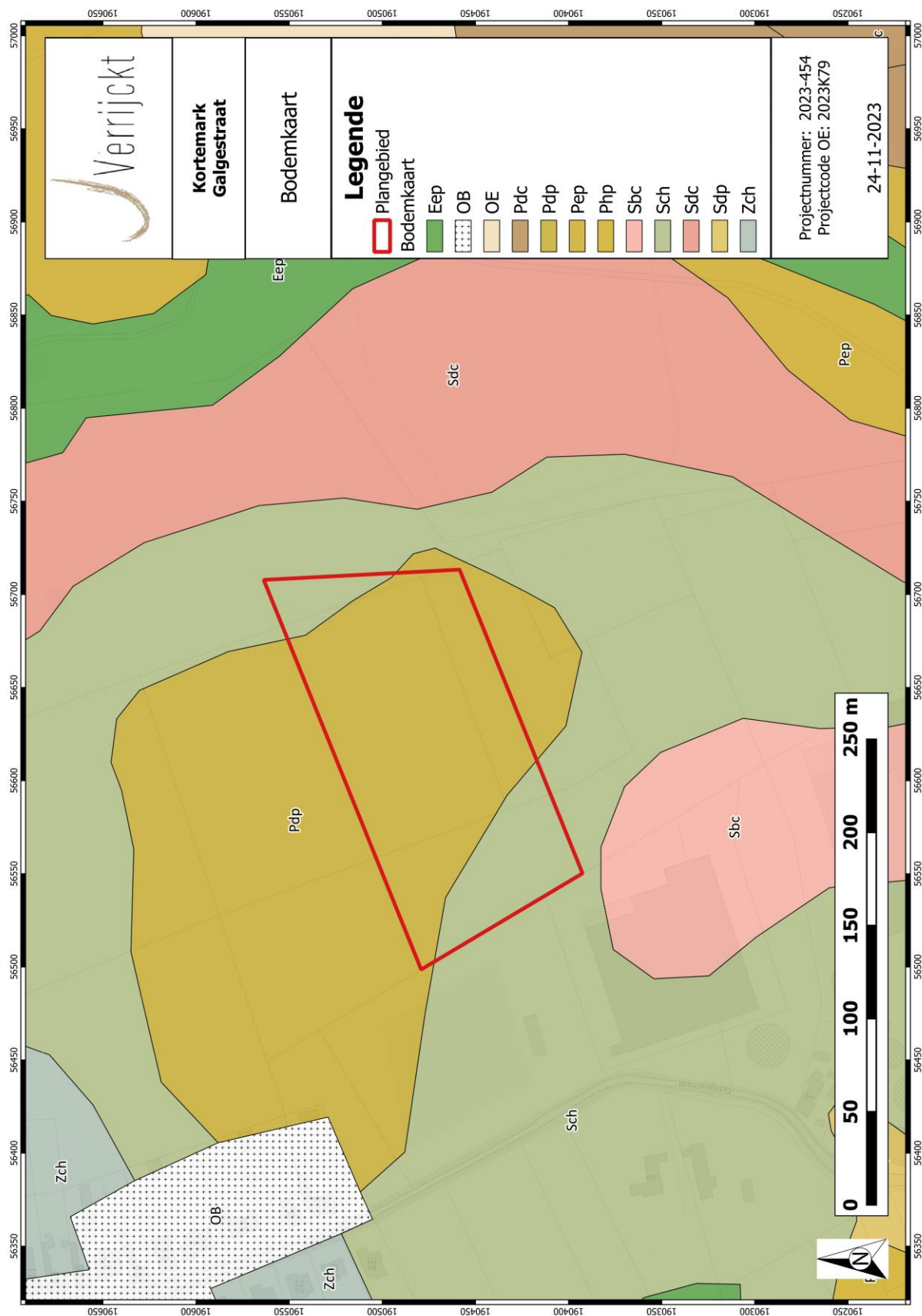
Figuur 12: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:50.000¹³

¹³ DOV VLAANDEREN 2023c



Figuur 13: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1:50 000 betreffende het plangebied¹⁴

¹⁴ DOV VLAANDEREN 2023c



Figuur 14: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen¹⁵

¹⁵ DOV VLAANDEREN 2023a

1.4.5 Historische bronnen

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Kortemark. In 1063 is er de eerste vermelding van Kortemark als "Merck" in het cartularium van de abdij van Ename, tevens "Marka" en "Ad Markam". In 1085 en 1219 "Merch". In 1281 voor het eerst "Courtemerck": een akte waarin Arnulf van Oudenaarde Kortemark verkoopt aan Graaf Gwijde van Dampierre (zie onder 13de eeuw) voegt het prefix "korte" toe. In 1286 opnieuw "Merck". In 1305 "Cortemarc". In 1438 "Cortemaerc". In de "Flandria Illustrata" van Sanderus (1641) vermelding van "Kortemarke". In 1751, "Cortemarck". In 1860, "Cortemarcq". In 1903, "Kortemark".

De Handzamevallei is onderhevig aan eb en vloed via het IJzerestuarius, waardoor het zoute water bij vloed de lage moerassige vallei van de Krekelbeek tot Kortemark omzet in slikken-en-schorregebied. In de loop van de middeleeuwen groeien de landbouwgronden en woonkernen, die zich om evidente redenen op hogere en drogere gronden langsheen de vallei situeren, uit tot kleine gehuchten. Ook het ontstaan van Kortemark moet binnen deze evolutie gesitueerd worden.

Van oudsher is Kortemark een gebied in handen van de graven van Vlaanderen. Tot de Franse Revolutie behoort de gemeente tot de kasselrij van het Brugse Vrije. Samen met het grootste deel van Handzame vormt Kortemark het 'Ambacht Kortemark' onder de heerlijkheid van 'Het Land van Wijnendale'. De Ieperstraat wordt reeds aangelegd in 800-900. In de Voshoeke, een 200-tal meter van het projectgebied, worden paalkuilen van drie gebouwen uit de 11de- 12de eeuw geregistreerd. In 1294 wordt aan de IJzermonding bij Nieuwpoort de sluis naar Nieuwendamme gebouwd, waardoor veel drassige gronden op het grondgebied van Kortemark kunnen ingepolderd worden.

De oorlogen van de 17de eeuw zorgen voor veel ellende bij de bevolking. Na de Vrede van Nijmegen (1678) wordt de Kasselrij Ieper Frans bezit. De grens van het Franse bezit loopt voortaan van Nieuwpoort langs de IJzer tot Diksmuide, en langs de grens van Zarren, Handzame en Kortemark. De Krekelvallei leeft onder Franse dreiging zodat hier voortdurend Spaanse bezetting blijft. De Vrede van Utrecht (1713) maakt een einde aan de oorlogen die de 17de eeuw bepaalden. De Zuidelijke Nederlanden worden vanaf dan bezit van Oostenrijk wat leidt tot een periode van stabiliteit en economische bloei in de 18de eeuw. Doordat de kasselrij Ieper nu weer eigendom wordt van de Nederlanden, vormt Kortemark niet langer een grensgebied met Frankrijk.

In 1818 bestaat de nijverheid in Kortemark hoofdzakelijk uit zes brouwerijen, twee kleine lijnwaadfabriekjes, twee kleine steenbakkerijen, een leerlooierij, negen windmolens en drie rosmolens. De bloeiende lijnwaadnijverheid in de eerste helft van de 19de eeuw is gebaseerd op de thuisweverij. In het midden van de 19de eeuw is er een algemene verarming van de plattelandsbevolking die enerzijds te wijten is aan landbouwcrisissen en anderzijds de achteruitgang van de thuisweverij. Een aanzienlijk deel van de inwoners emigreert naar Canada en de Verenigde Staten. Een ander fenomeen uit de tweede helft van de 19de eeuw is de seizoensarbeid naar het Poperingse, Wallonië en Frankrijk. De opening van het station op de spoorlijn Lichtervelde-Veurne in 1858 leidt tot een economische heropleving van Kortemark. De bestaande wegen worden in de tweede helft van de 19de eeuw rechtgetrokken en gekasseid. Via de spoorinfrastructuur en de verbeterde weginfrastructuur kan Kortemark zijn isolement verbreken en de industrialisatie opstarten.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd de gemeente bezet door Duitse soldaten. De bewoners worden in 1917 uit Kortemark verdreven. Omliggende velden werden omgewoeld tot gevechts-en-verdedigingslinies. De Flandern I-Stellung loopt van de Handzamevaart over Hoogdele en Sleihage naar Sint-Pieter op Ledegem. De Flandern II-Stellung loopt als hoofdweerstandslijn van Zarren over Westrozebeke naar Passendale. In augustus 1917 vindt het Engels zomeroffensief plaats, waarbij het station van Kortemark wordt beschoten. Op 14 oktober 1918 wordt een aanval ingezet op de

Flandern I Stellung ten zuiden van de spoorweg Lichtervelde-Veurne. Bij het zogenaamde 'Maneuver van Torhout' worden Handzame, Kortemark en Roeselare bevrijd.¹⁶

1.4.6 Cartografische bronnen

Een belangrijke bron van informatie wordt geleverd door het historisch kaartmateriaal. Met deze bronnen kan nagegaan worden of er in historische tijden bebouwing is geweest op het terrein, of dat het landgebruik van het perceel is gewijzigd doorheen de tijd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn.

Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op kaarten geen garantie dat er geen bebouwing is geweest. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijkere bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er weinig of geen aandacht voor de burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde topografische en kadasterkaarten. Mogelijk eerder aanwezige structuren kunnen intussen verdwenen zijn.

FERRARIS (1771-1778)

De Ferrariskaarten zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van veldmaarschalk Joseph de Ferraris. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied, hoewel soms lokale verschuivingen mogelijk zijn.

Op de Ferrariskaart ligt het projectgebied in akkergebied, het is onbebouwd maar er loopt wel een weg doorheen die richting Kortemark loopt.

Vervolgens worden vier cartografische bronnen uit de 19de eeuw vergeleken.

ATLAS DER BUURTWEGEN (1843-1845)

De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering de wet van 10 april 1841. De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (*sentiers*). Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.

Op de Atlas der Buurtwegen is te zien dat het terrein onbebouwd is. De Galgestraat is te zien evenals de waterloop ten oosten van het terrein.

Vandermaelen (1846-1854)

De kaarten Vandermaelen of Vandermaelenkaarten zijn een verzameling van historische kaarten van België, gemaakt door Philippe Vandermaelen (1795-1869). Deze kaarten geven een gedetailleerd beeld van heel België en worden beschouwd als de opvolger van de Ferrariskaarten uit de periode 1771-1778.

¹⁶ <https://inventaris.onroerendergoed.be/themas/14741>

Op de Vandermaelenkaart is de kaart deels gekarteerd als bos. In het oosten loopt een weg door het gebied naar het noorden, naar hoeve De Groote Speye. De rest van het plangebied was toen vermoedelijk nog akker.

Popp (1842-1879)

Met de Popp-kaarten wordt de verzameling van kadasterkaarten bedoeld die in de 19de eeuw uitgegeven werd door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp (1805-1879).

Op de Popp-kaarten staat het plangebied aangeduid als onbebouwd gebied. Vermoedelijk was het grotendeels in gebruik als akker.

TOPOGRAFISCHE KAART 1873, 1904, 1939, 1969, 1981, 1989

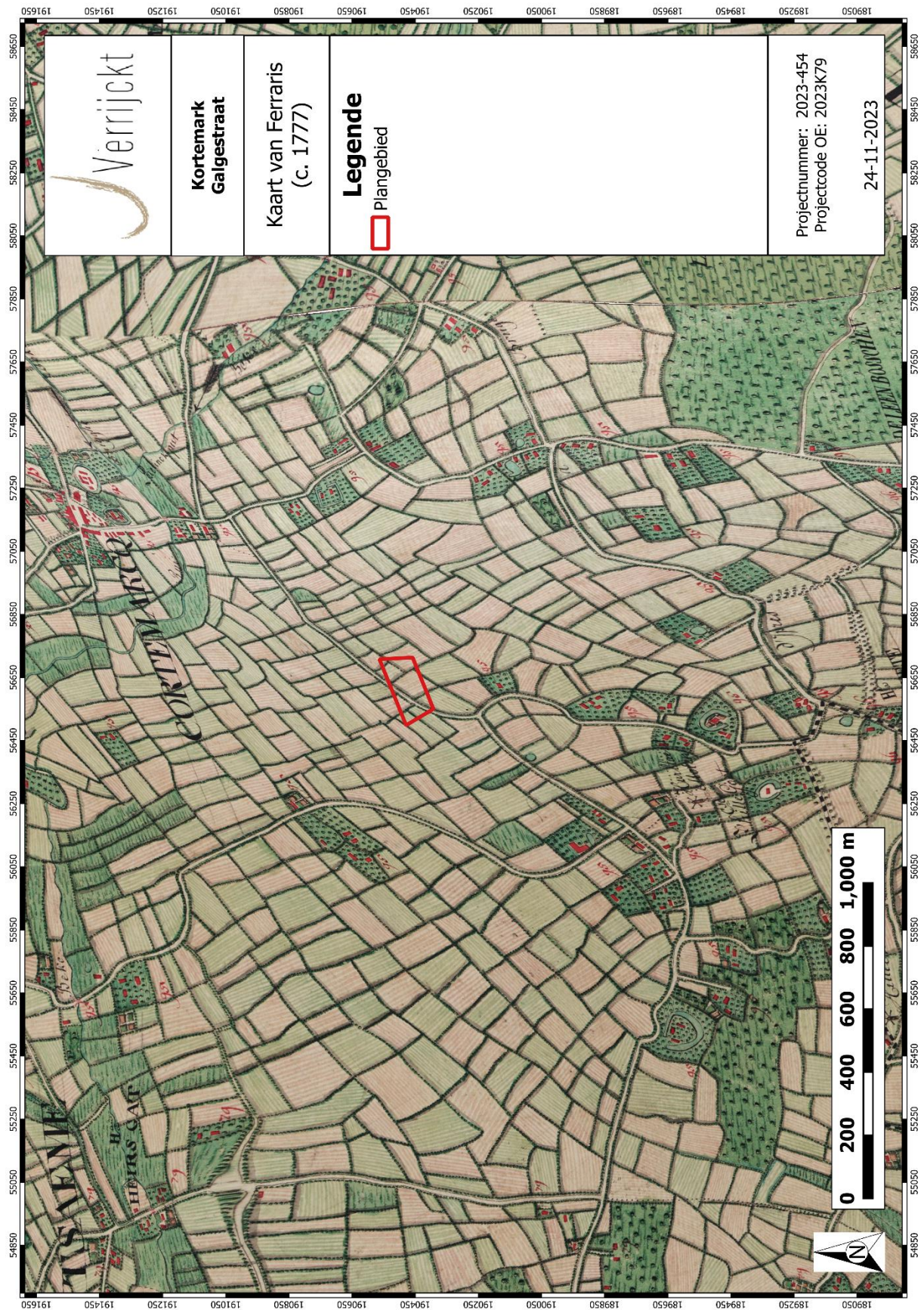
De kaarten van 1873 en 1904 lijken erg op elkaar. Het plangebied is er onbebouwd en ten oosten loopt een laan doorheen het plangebied. Ook op de kaart van 1939 en 1969 is er op het terrein geen verandering. Het blijft onbebouwd en in gebruik als akker. Vanaf 1969 is de opkomst van bebouwing wel goed te zien. Op jongere kaarten is dan weer de opkomst van de steenbakkerij duidelijk ten oosten van het plangebied.

ORTHOFOTO 1971, 1979-1990, 2000-2003 EN 2005-2007

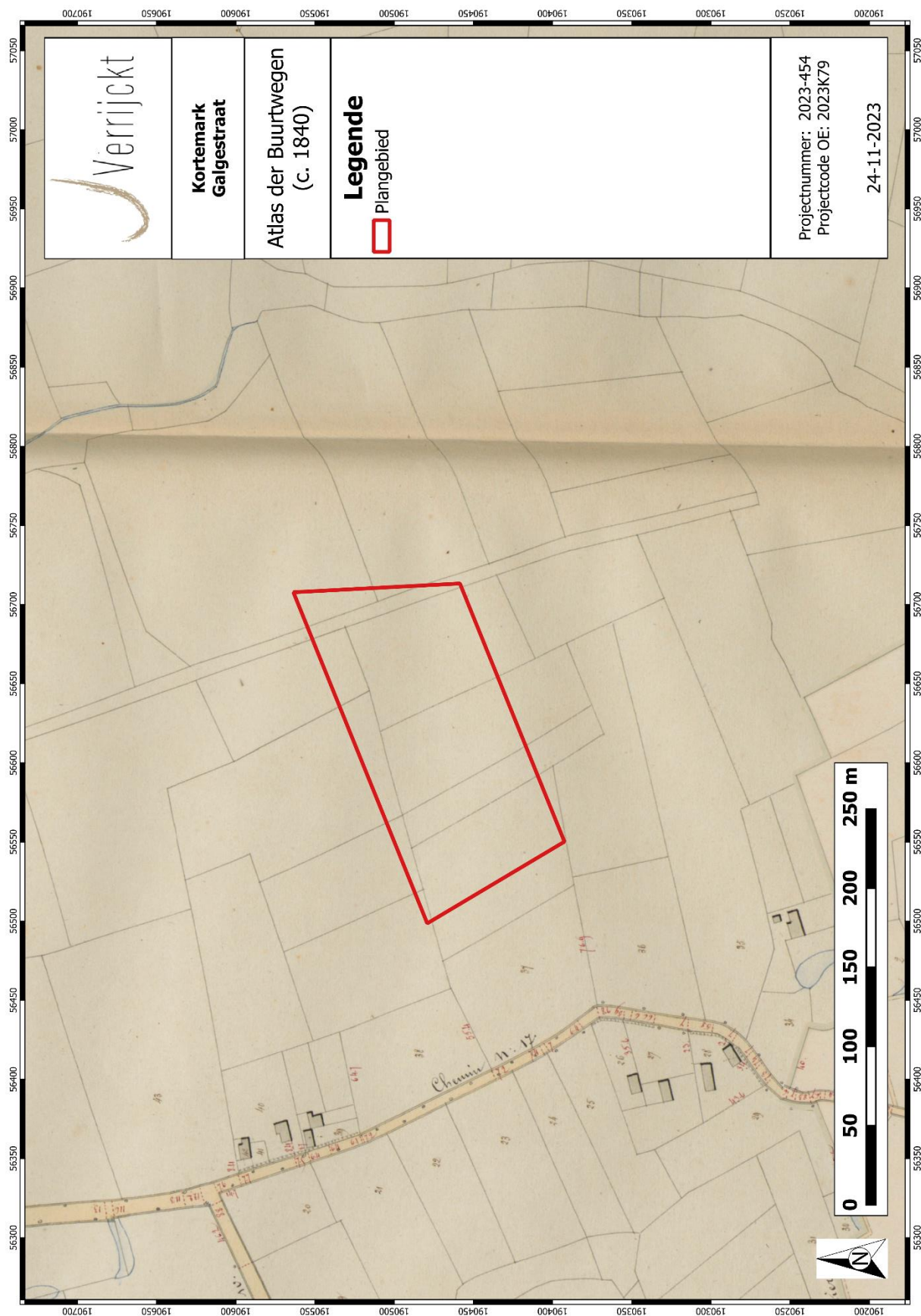
Op de orthofoto van 1971 is het terrein in gebruik als akker, dit is ook zo voor de opvolgende jaren. Ten oosten is de ontwikkeling van de steenbakkerij en de impact op de bodem goed te zien. Ook de bebouwing neemt doorheen de tijd toe maar het plangebied blijft tot op vandaag in gebruik als een onbebouwde akker.

ORTHOFOTO'S UIT WOI

Voor dit onderzoek werden ook luchtfoto's uit WOI bekeken, maar op die foto's uit 1917 en 1918 zijn geen zaken op of nabij het plangebied herkend die vermeldenswaardig zijn. Zoals eerder beschreven had WOI met name impact op de meer noordelijke regio rond de Handzamevaart en ten noorden daarvan.

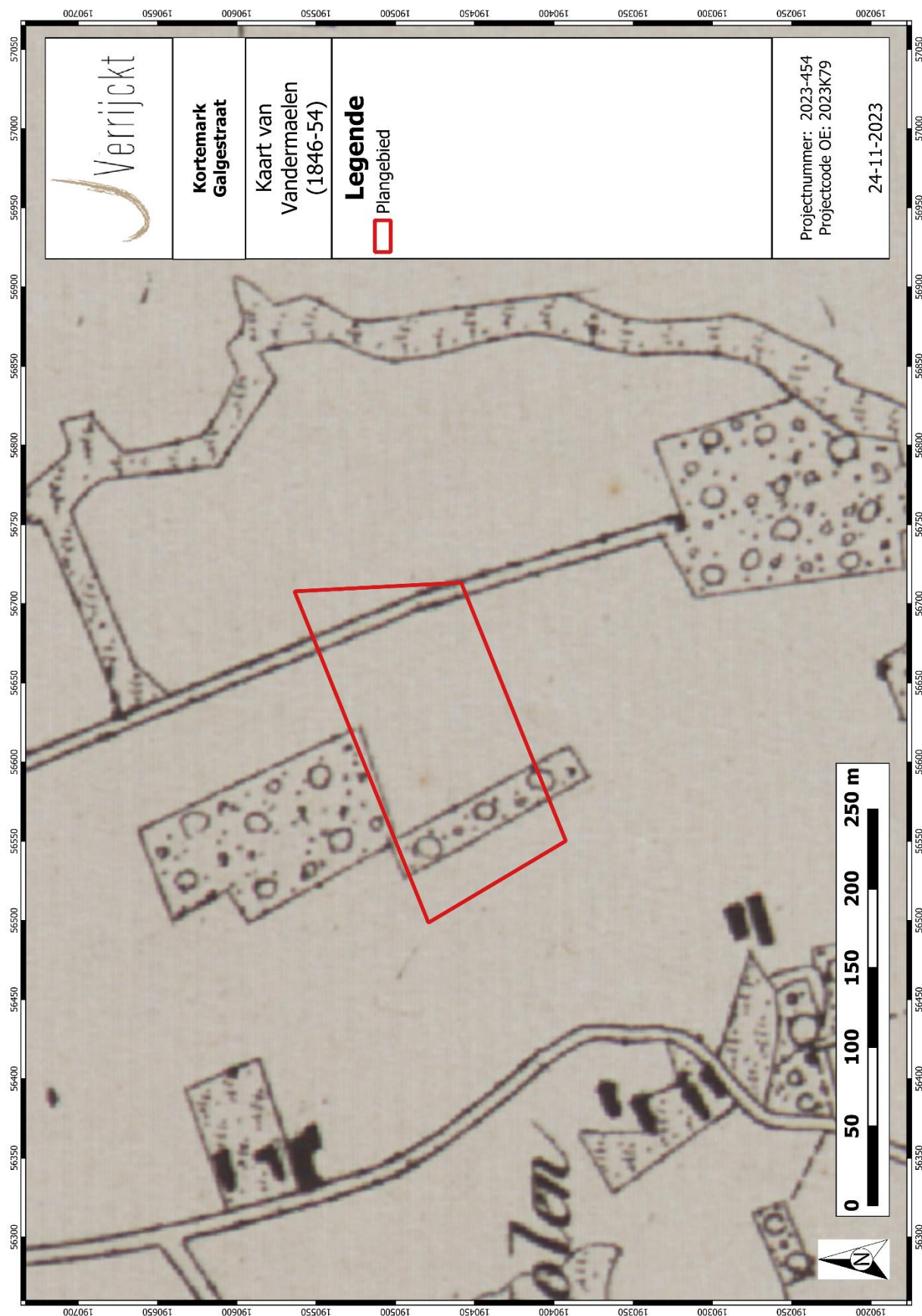


¹⁷ GEOPUNT 2023c



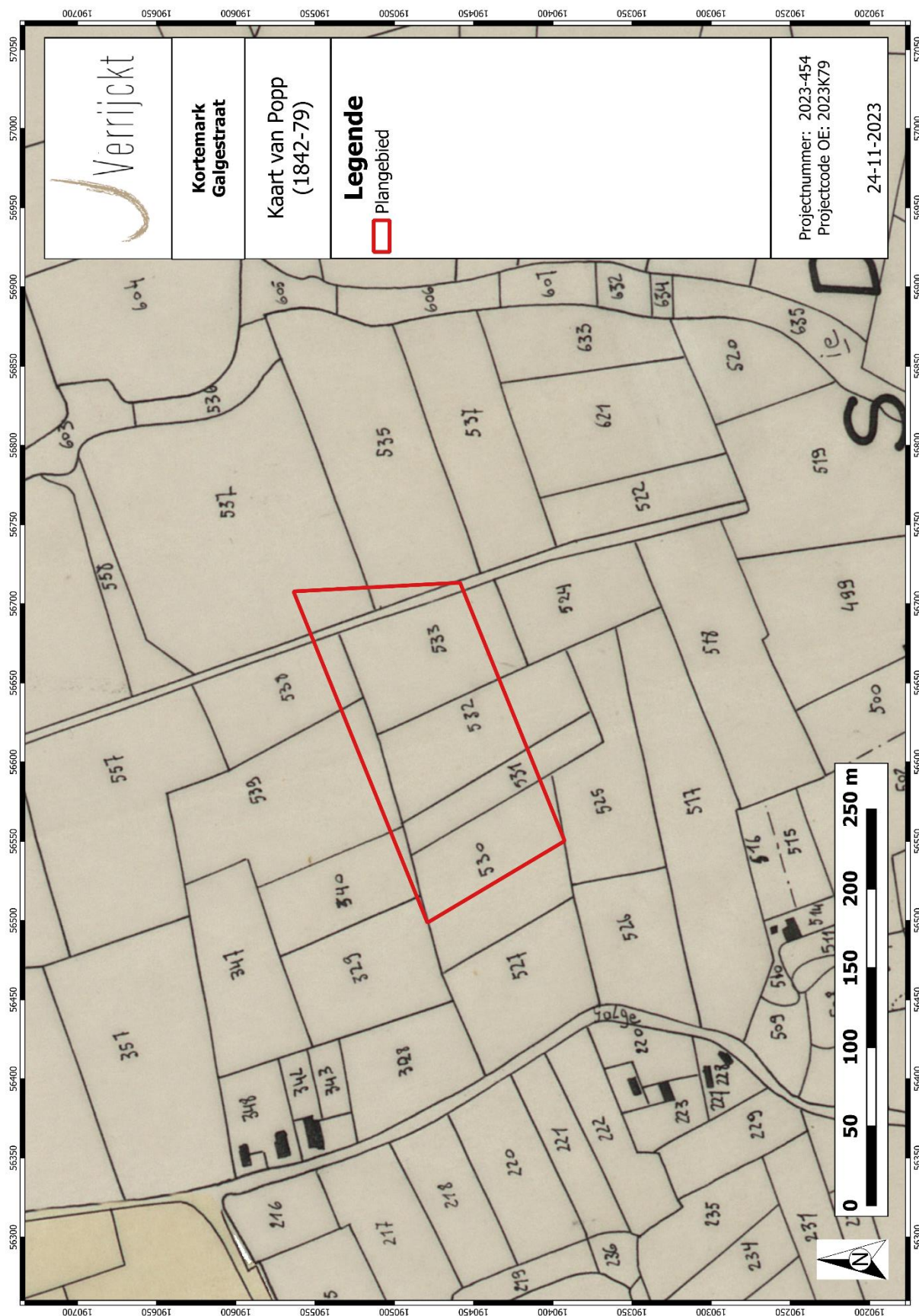
Figuur 16: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen¹⁸

¹⁸ GEOPUNT 2023b

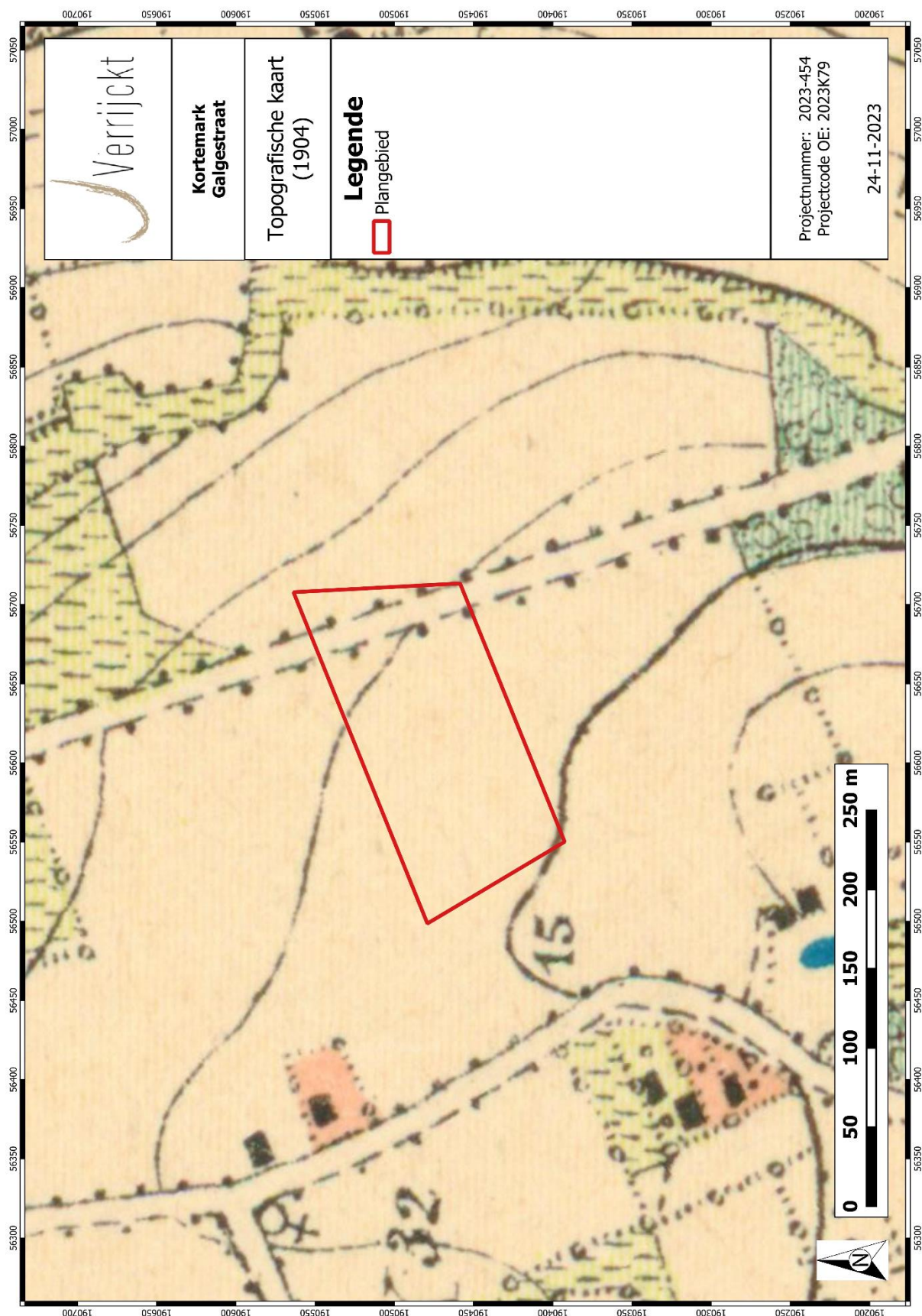


Figuur 17: Plangebied op de Vandermaelenkaart¹⁹

¹⁹ GEOPUNT 2023d

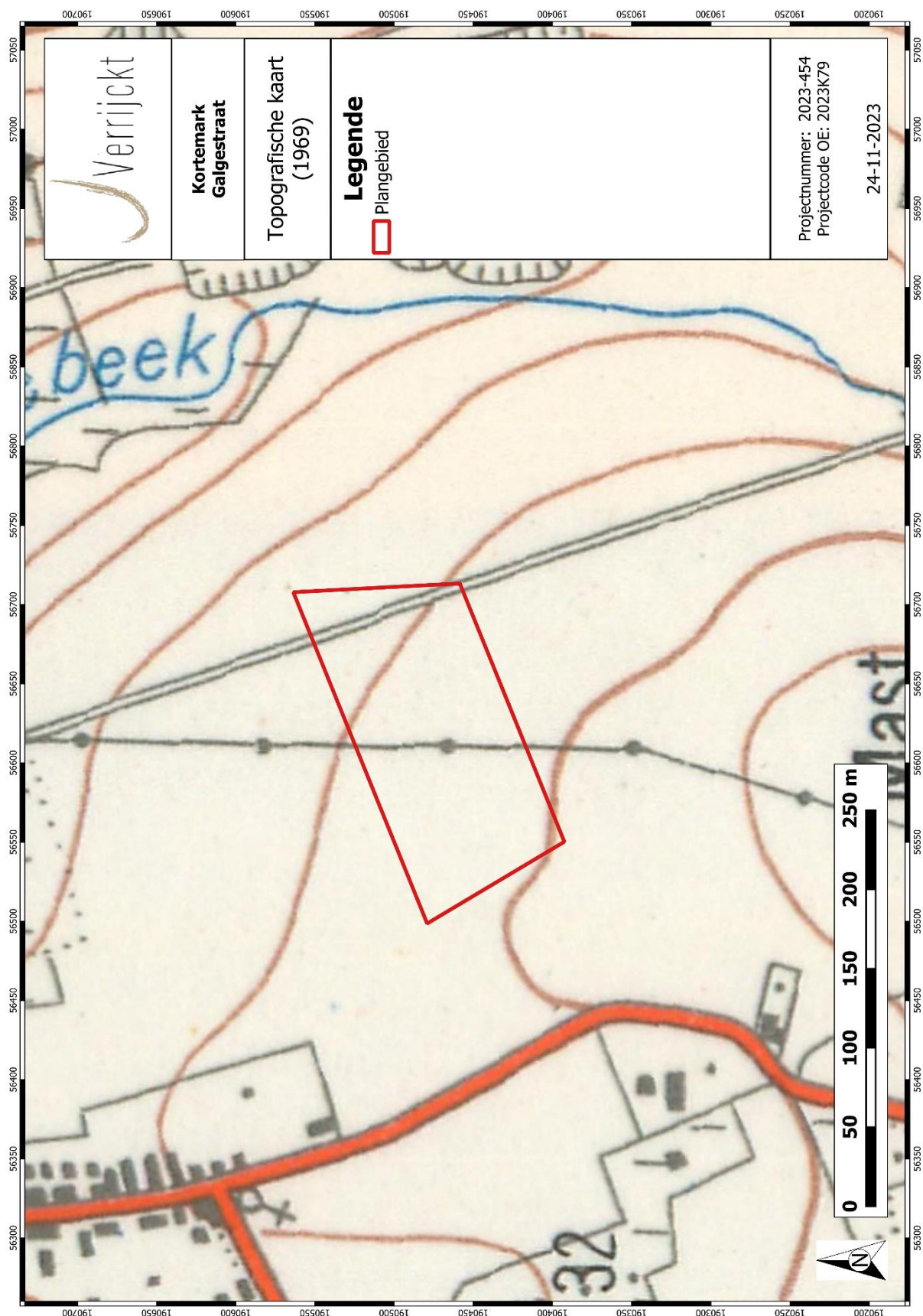


²⁰ GEOPUNT 2023e



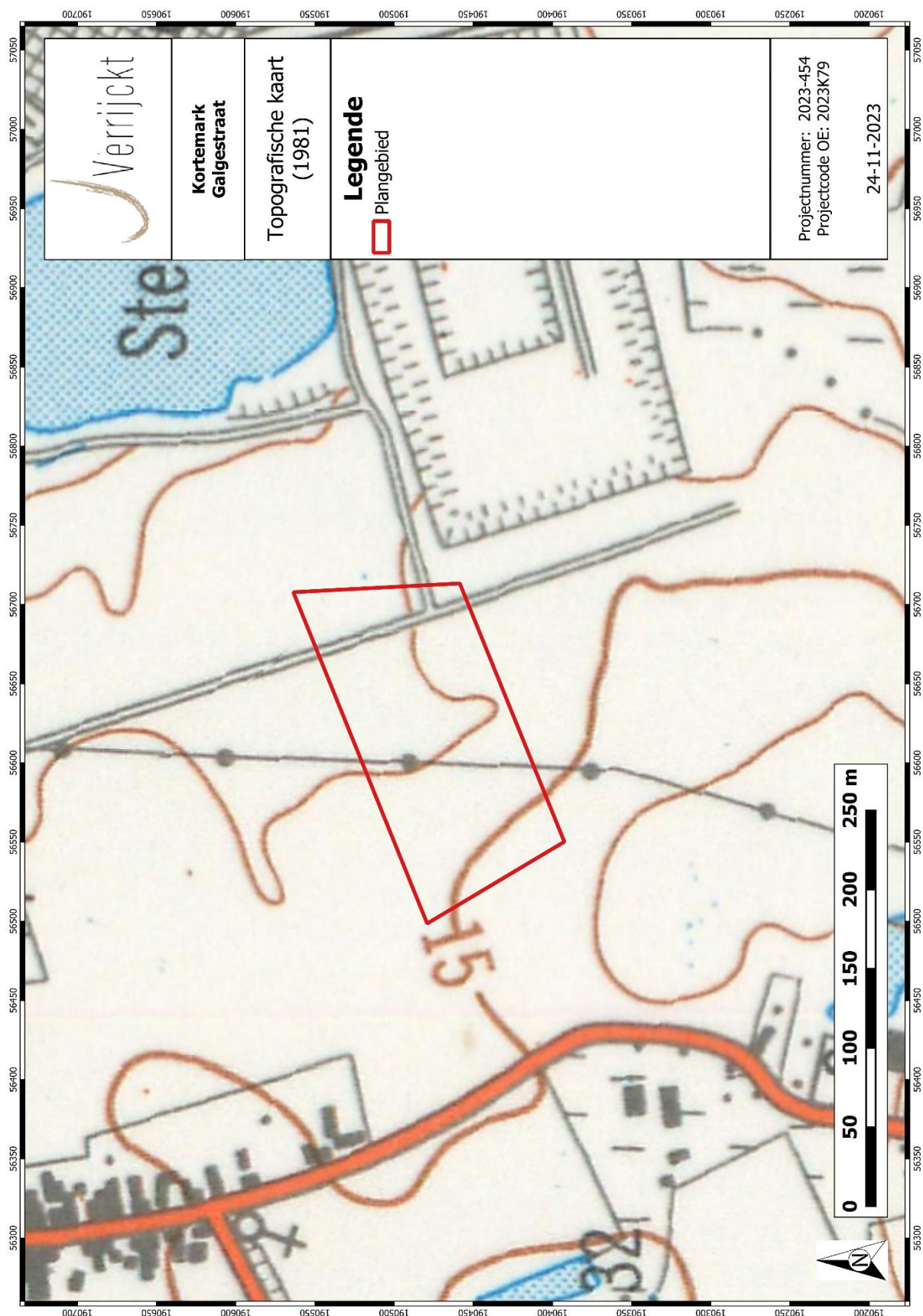
Figuur 19: Plangebied op de topografische kaart uit 1904²¹

²¹ GEOPUNT 2023e



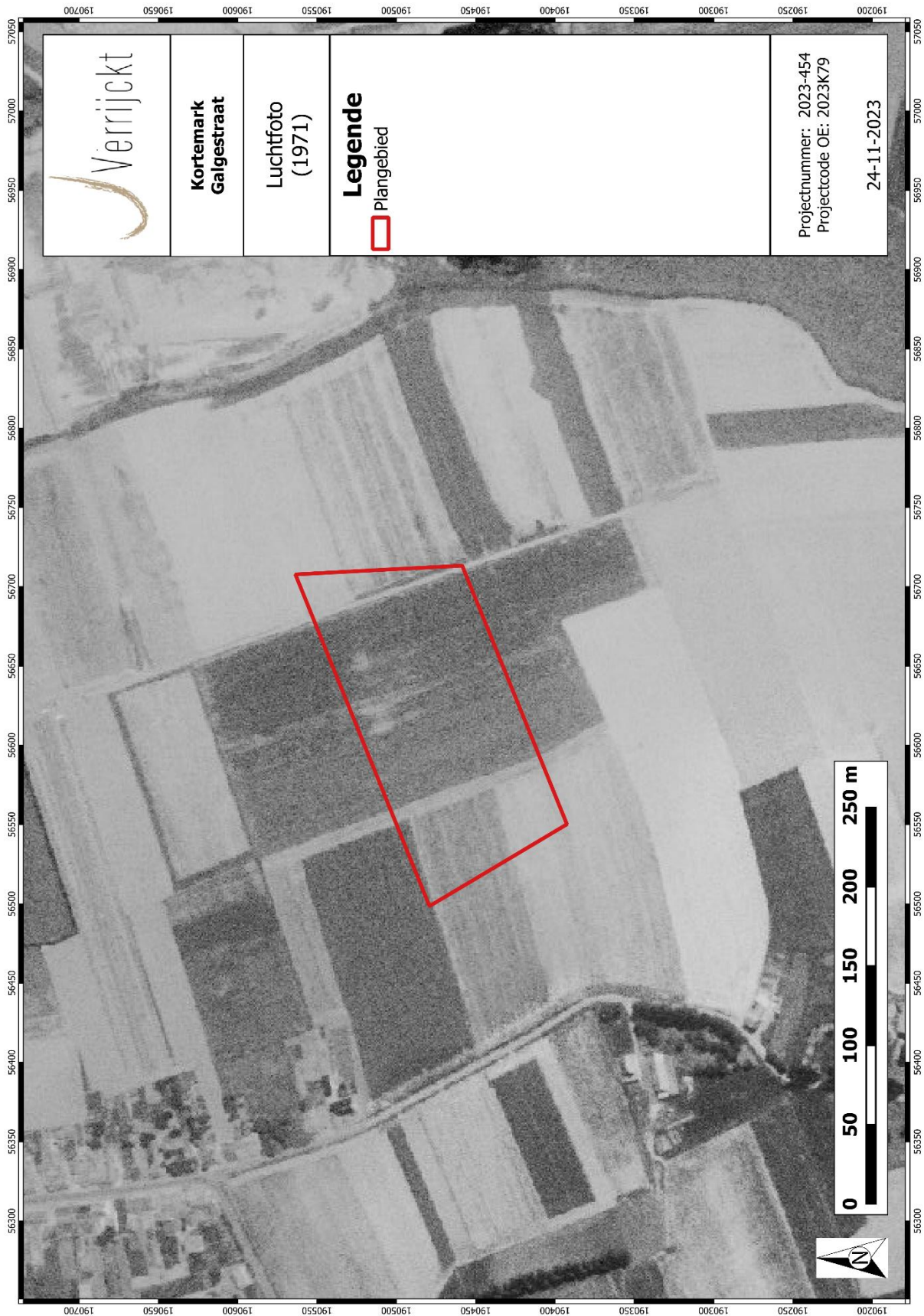
Figuur 20: Plangebied op de topografische kaart uit 1969²²

²² GEOPUNT 2023e



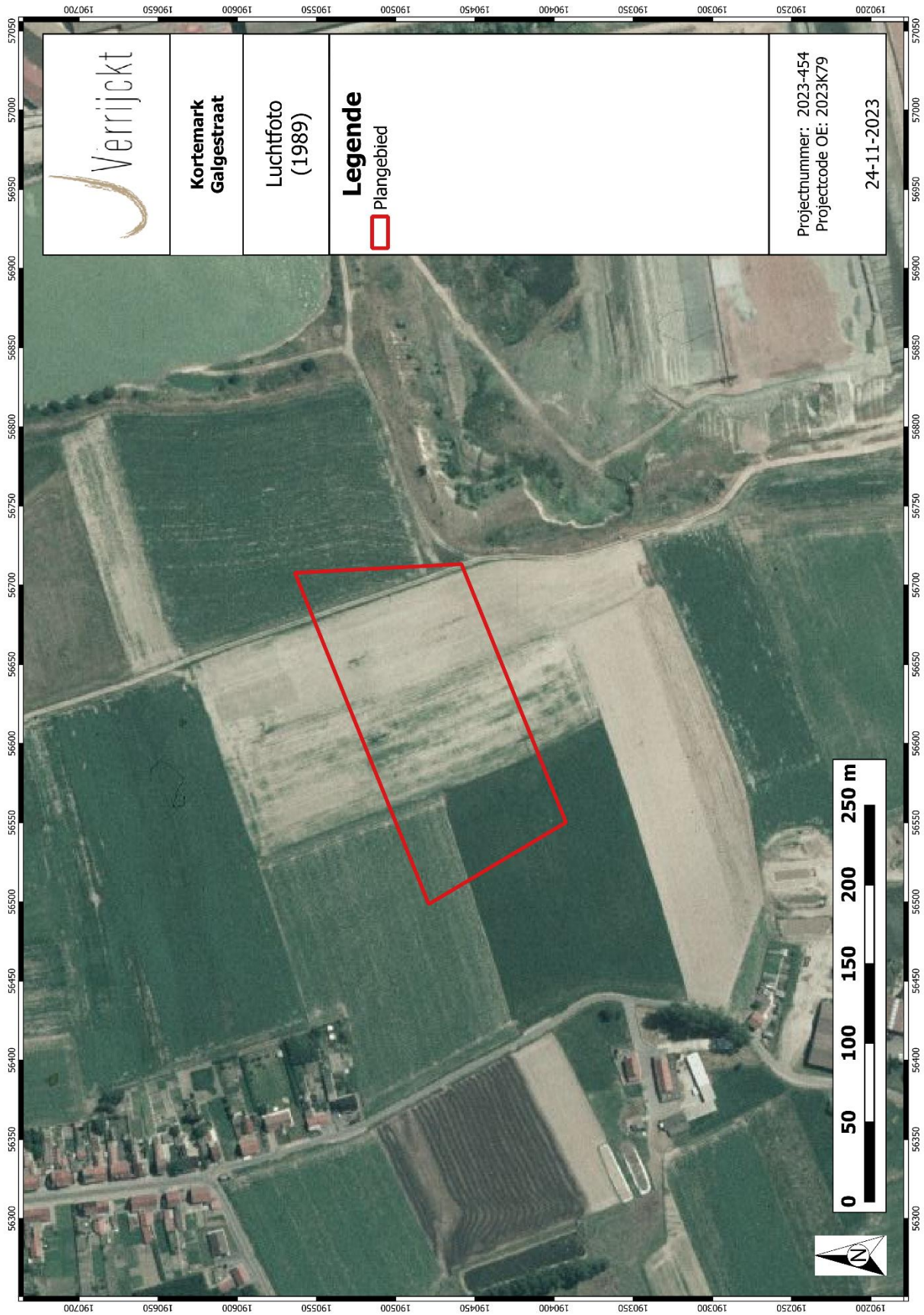
Figuur 21: Plangebied op de topografische kaart uit 1981²³

²³ GEOPUNT 2023e



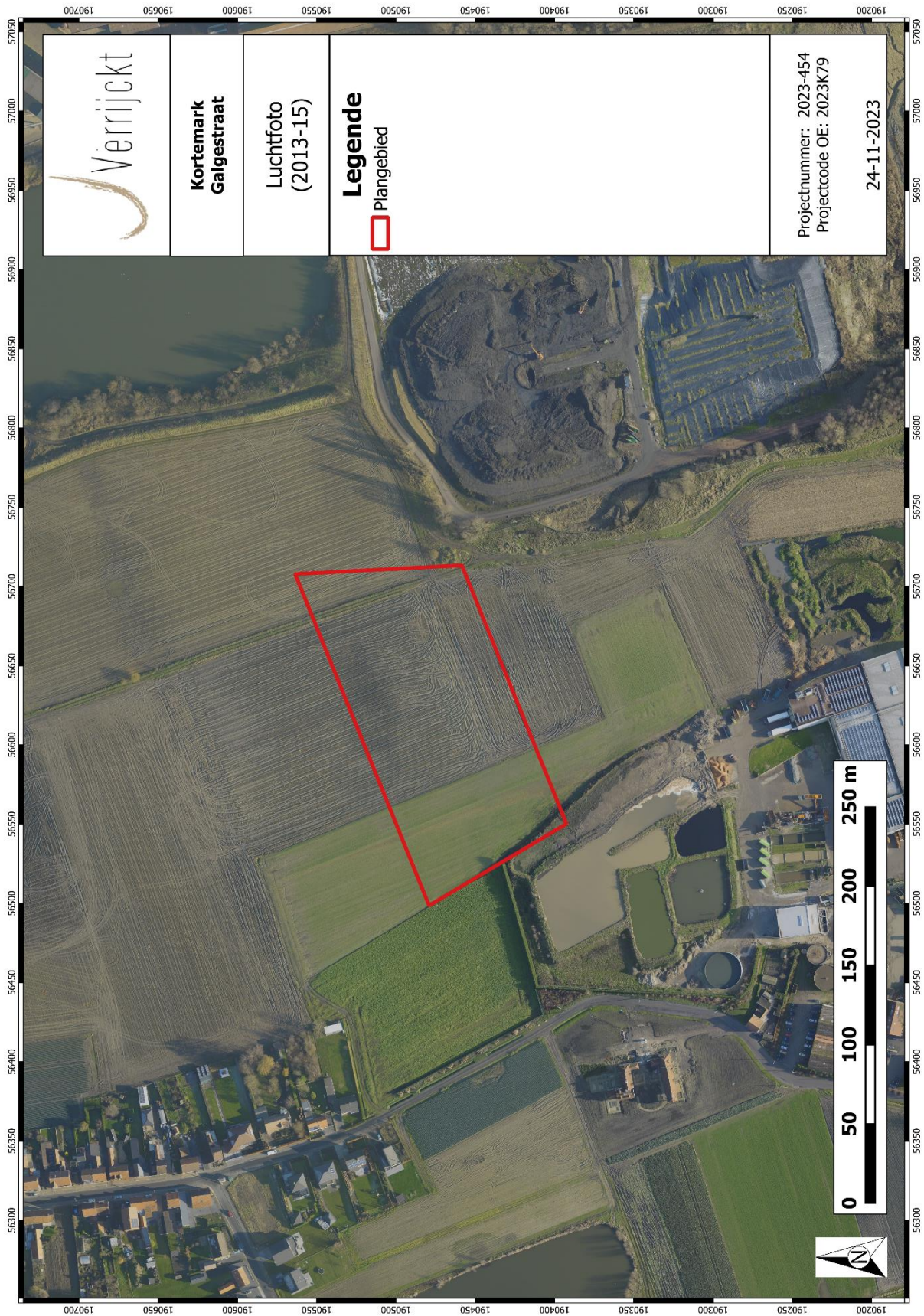
Figuur 22: Plangebied op de luchtfoto uit 1971²⁴

²⁴ GEOPUNT 2023e



Figuur 23: Plangebied op de luchtfoto uit 1989²⁵

²⁵ GEOPUNT 2023e



Figuur 24: Plangebied op de luchtfoto uit 2013-15²⁶

²⁶ GEOPUNT 2023e

1.4.7 Archeologisch bronnen

CENTRAAL ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

Binnen de contouren van het plangebied zijn er geen archeologische waarden gekend. Voor de ruime omgeving van het plangebied kunnen zowel de Centrale Archeologische Inventaris (CAI), als de archeologische gebeurtenissen, (vastgestelde) archeologische zones en goedgekeurde archeologienota's geraadpleegd worden. Allereerst volgt hieronder een oplijsting van de gekende archeologische waarden zoals opgelijst in de archeologische databank van vindplaatsen in Vlaanderen (CAI).

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.²⁷

CAI-NUMMER	TOPONIEM	OMSCHRIJVING	DATERING	BRON
164768	Kortemark, begraafplaats	Steen Tijd: viertal afslagen Metaaltijden: greppels en kuilen, aan de hand van hadgevormd aardwerk toe te wijzen aan metaaltijden of Romeinse periode. De sporen zijn vnl. geconcentreerd in het noordelijke deel van het gebied. Handgevormd aardewerk komt verspreid door heel het onderzoeksgebied voor. 20ste eeuw: ontstekers	Steen Tijd, metaaltijden en WOI	Demey D. 2013: Archeologisch vooronderzoek begraafplaats Kortemark, Ruben Willaert rapporten 33, Sijsele
70299	Kortemark, Voshoeck	Controle van werken: 2 langwerpige kuilen met schervenmateriaal; vnl. handgevormd kustaardewerk paalkuilen van 3 verschillende gebouwen. 2 oversnijden elkaar. Weinig schervenmateriaal, afwezigheid van haarden, summiere opbouw van de constructies wijzen niet echt op een boerderij, maar eerder op een veldschuur en bijbehorende spiekers – enkele spiekers –	Romeins en volle middeleeuwen	Dewilde M. en F. Wyffels (2004) Volmiddeleeuwse sporen op de Voshoeck te Kortemark, in/ Archaeologia Mediaevalis (kroniek) 27, p. 23-24.
74890	Kortemark, Jan Mioenstraat 45	Site met walgracht	Late middeleeuwen	cartografie
74894	Kortemark, leperstraat 57	Site met walgracht	Late middeleeuwen	cartografie
74895	Kortemark, Hoogledestraat 110-114	Site met walgracht	Late middeleeuwen	cartografie

²⁷ CAI 2023

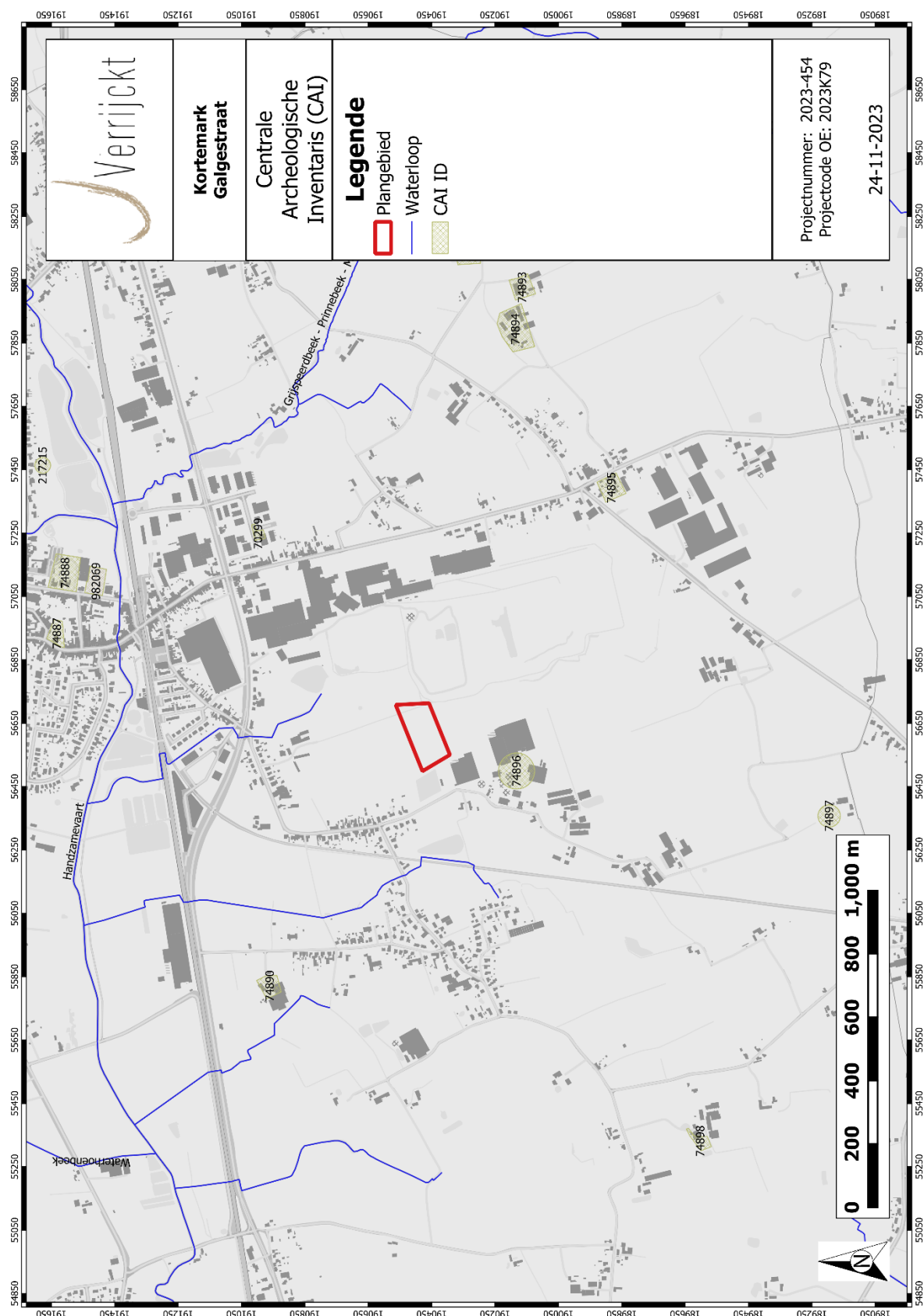
74896	Galgestraat 9, Kortemark	Site met walgracht	Late middeleeuwen	cartografie
76215	Kortemark- Koutermolenstraat	Mesolithicum: onafgewerkte spits Midden-Neolithicum: - driehoekige pijlpunt vervaardigd op een gepolijste afslag - massieve hoefvormige afslafschrabber - kern met 1 slagrichting - een reeks klingen en micro-klingen Late ijzertijd: in de bovenste vulling van de beide kringgreppels: handgemaakt aardewerk, geknikt aardewerk (schalen en situla-vormige potten) scherven met kam- of groevenversiering. Waarschijnlijk afval van een nog niet gelokaliseerde nederzetting. Vroege bronstijd: Grafheuvel - Grafheuvel I in oostelijke zone van terrein; 1,1 tot 1,5m brede en 0,7 à 0,8m diepe gracht. Geen perifere structuren of graf teruggevonden. Mogelijk wel een binnencirkel. - Grafheuvel II ten westen van I; 1,5 tot 1,75m brede en ca. 0,9m diepe gracht. Geen perifere structuren of graf aangetroffen. In het tweede opvullingspakket van cirkel I werd een reeks scherven van 1 zelfde pot teruggevonden, waarschijnlijk te dateren in de bronstijd. Late middeleeuwen: perceelsgracht WO I: 2 ronde kuilen met materiaal uit WO I Onbepaald: 2 reeksen van karrensporen, waarvan één over de vulling van grafheuvel II loopt, geen datering mogelijk	Mesolithicum, midden-neolithicum, late ijzertijd, vroege bronstijd, late middeleeuwen, WOI	BOURGEOIS J. en M. MEGANCK 1993: Noodonderzoek 1992 op een door luchtfotografie ontdekt site te Kortemark-Koutermolenstraat. Grafheuvels uit Bronstijd en nederzetting uit de Late IJzertijd, in Westvlaamse Archaeologica, 9, 1, p. 7-10.
982069	Kortemark, Nieuwstraat	Proefsleuvenonderzoek: enkel recente sporen waaronder mogelijk 1 bomkrater	Nieuwste tijd	GENBRUGGE S., DE KREYGER F., VERGAUWE R., LALOO P. & HOORNE J. 2020: Nota Kortemark – Nieuwstraat. Verslag van Resultaten. De Logi & Hoorne bvba Rapport 9698, Adegem

Binnen een straal van 1000m werden op basis van cartografische bronnen verschillende sites met walgracht gekarteerd. Deze dateren met name uit de late middeleeuwen.

Verder zijn er een aantal archeologische onderzoeken uitgevoerd die aangeven dat de mens sinds de steentijd hier al aanwezig was. De omgeving gelegen op een gradiëntzone nabij waterlopen en met vruchtbare grond moet hier een grote rol hebben in gespeeld.

Tijdens WOI was het oorlogsgeweld vooral noordelijker te situeren vanaf de Handzamevaart. Op basis van de beschikbare bronnen lijkt er geen effect geweest te zijn ter hoogte van het plangebied.

Uit bovenstaande kan geconcludeerd worden dat er slechts een aantal, goed onderzochte, archeologische sites aanwezig zijn in de omgeving van het plangebied. Deze tonen evenwel goed het archeologisch potentieel aan voor deze regio.



Figuur 25: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart²⁸

²⁸ CAI 2023

ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S

In de directe nabijheid van het plangebied werden verscheidene archeologienota's opgemaakt. Tevens werden er vervolgonderzoeken uitgevoerd en gerapporteerd in een nota. Hieronder worden de meest relevante uitgebreider beschreven. De locaties van de uitgevoerde onderzoeken komen sterk overeen met deze van het plangebied waardoor deze onderzoeken relevante info kunnen herbergen over de archeologische verwachting binnen het plangebied.

Tabel 2: Archeologische vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.

ID-NUMMER	TOPONIEM	OMSCHRIJVING	BRON
1969	Kortemark Galgestraat	Archeologienota uit februari 2020	https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/1969
6504	Kortemark Galgestraat II	Archeologienota uit februari 2018	https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/6504
2337	Kortemark, Amersvedestraat	Archeologienota uit augustus 2022	https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/2337
4517	Kortemark, Ieperstraat	Archeologienota uit augustus 2017	https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/4517
13902	Staden, Vrijbosroute fase 2	Archeologienota uit februari 2020	https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/13902
25910	Kortemark, Hillebosstraat	Archeologienota uit april 2023	https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/25910

Tabel 3: Archeologische vooronderzoeken met ingreep in de bodem in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.

ID-NUMMER	TOPONIEM	OMSCHRIJVING	BRON
13659	Kortemark Nieuwstraat	Nota uit januari 2020	https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/13659
11803	Hooglede, Hillemolenstraat	Nota uit juli 2019	https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/11803

Vooronderzoek Kortemark Galgestraat II²⁹ (ID 6504)

²⁹ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/6504>

“De opdrachtgever plant de sloop van bestaande verharding en de realisatie van een nieuw industrieel complex aan de Galgestraat Kortemark. Het terrein is reeds volledig ingericht als industriezone, de gecombineerde oppervlakte van de geplande werken bedraagt 1,12 hectare.

Landschappelijk gezien is het plangebied gelegen aan de noordelijke voet van de heuvelrug waarop Staden en Hoogdele gelegen zijn. Circa 2 km ten noorden stroomt de Handzamevaart met haar zijrivieren. Enkele honderden meter naar het oosten is een duidelijke depressie te zien, deze is het gevolg van een afgraving in functie van baksteenproductie. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen. Het sediment bestaat uit lemig zand. Op basis van de beschikbare data kan uitgegaan worden van een situatie waarbij de verticale stratigrafie relatief éénduidig is en eventueel aanwezige, grondvaste resten zichtbaar zijn onder de bouwvoor. Gelet de ligging op een droge kop, tussen twee beekvalleien is er een verhoogde kans op menselijke aanwezigheid tijdens het mesolithicum. De huidige toestand van het terrein doet evenwel vermoeden dat de bewaringskansen met betrekking tot een eventuele artefactensite, maar ook sporenarcheologie niet gunstig zijn.

Historische en cartografische bronnen wijzen op een grotendeels landelijk karakter van de plangebied. Op de Ferrariskaart is ter hoogte van het plangebied een omwalde hoeve weergegeven. Van deze omwalling zijn nog resten in de perceelsstructuur merkbaar op de Atlas der buurtwegen en de Popp-kadasterkaart. Deze hoeve met walgracht is tevens opgenomen in de Centraal Archeologische Inventaris (CAI 74896).

Verdere gekende archeologische waarden in de ruime omgeving betreffen enkele vindplaatsen in de vallei van de Handzamevaart waar mesolithisch vondstmateriaal is gerecupereerd, evenals enkele grafmonumenten uit de bronstijd (CAI 76215). Verder zijn in de omtrek van het plangebied een beperkt aantal bewoningsporen uit de metaaltijd (CAI 16768) en Romeinse periode (CAI 70299) onderzocht. Het grote aantal laatmiddeleeuwse hoeves met walgracht, opgenomen in de CAI, getuigen van het rurale karakter van de regio dat tot op heden grotendeels bewaard is gebleven.

Op basis van de beschikbare gegevens is er een aanzienlijke archeologische trefkans ter hoogte van het plangebied. Gelet de ligging in een gradiëntsituatie is er evenzeer een verhoogde verwachting inzake mogelijke aanwezigheid van jager-verzamelaarsgemeenschappen. Echter omwille van de oppervlakkige archeologische situatie en de huidige staat van het terrein wordt verder onderzoek weinig zinvol geacht.”

Archeologisch vooronderzoek begraafplaats Kortemark³⁰ (ID 6504)

Dit onderzoek werd in 2013 uitgevoerd. Het onderzoeksgebied ligt ten noorden van de kern van Kortemark maar wel op een gelijkaardige topografische ligging naast een waterloop. Het terrein van dit onderzoeksgebied situeert zich op 1450m ten noorden van het plangebied.

Het onderzoek door proefsleuven kwam tot de volgende conclusies:

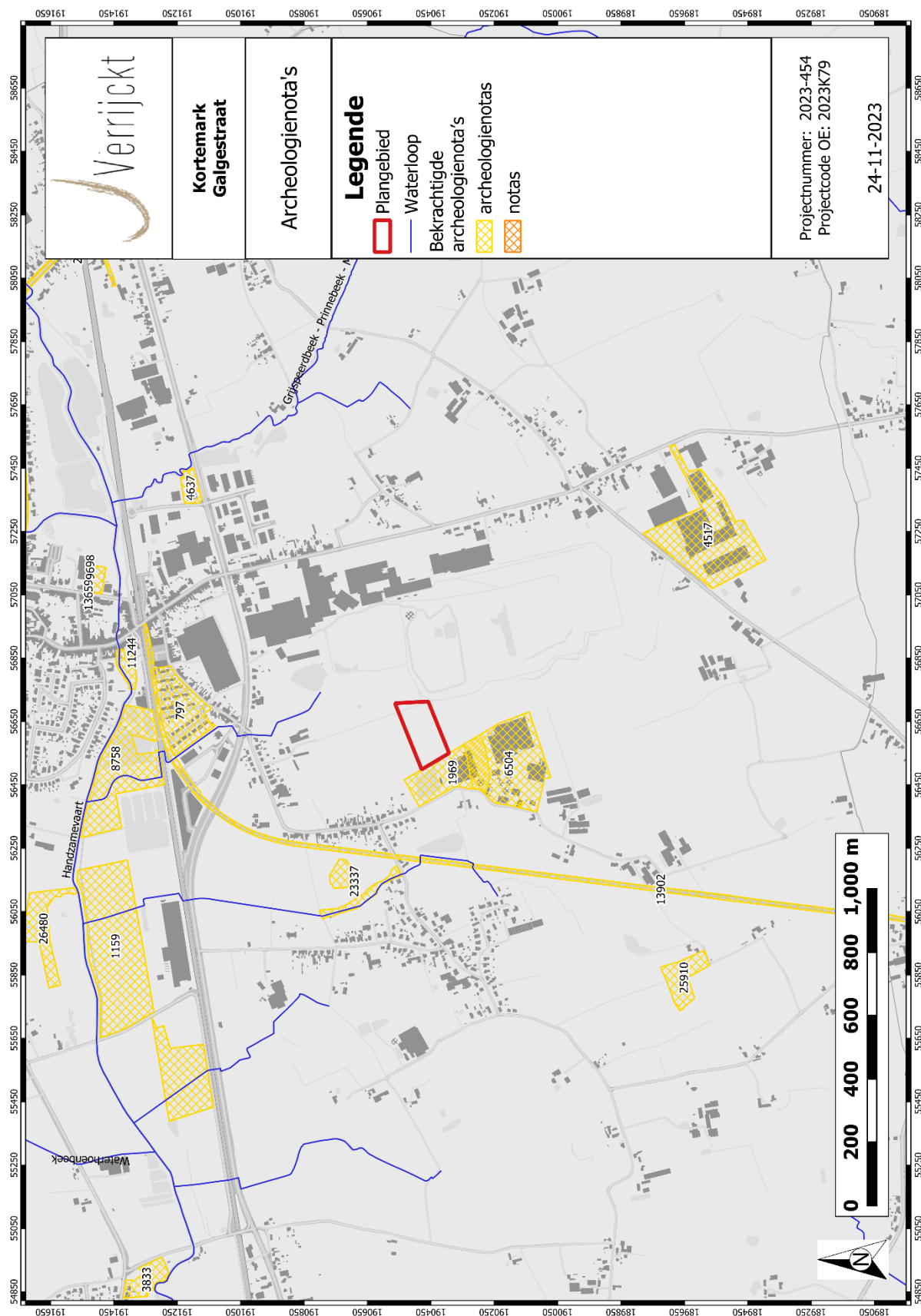
“Bij de terreininventarisatie zijn verspreid over het gehele plangebied archeologische resten aangetroffen. Het gaat om 14 archeologisch relevante bodemsporen (kuilen en greppelsegmenten), meer dan 120 fragmenten aardewerk, 4 vuursteenfragmenten, een ontsteker, een niet nader geïdentificeerd fragment ijzer en een fragment natuursteen. Voor het overgrote deel van de bodemsporen (*n*11) en van het vondstmateriaal (*n*120) kan met zekerheid een pre- of protohistorische datering worden vooropgesteld. Vermoed wordt dat zich binnen de grenzen van de

³⁰ <https://oar.onroerenderfgoed.be/publicaties/ROEV/2660/ROEV2660-001.pdf>

planlocatie (deel van) een nederzettingsterrein uit de Bronstijd, IJzertijd en, of Romeinse periode bevindt.”

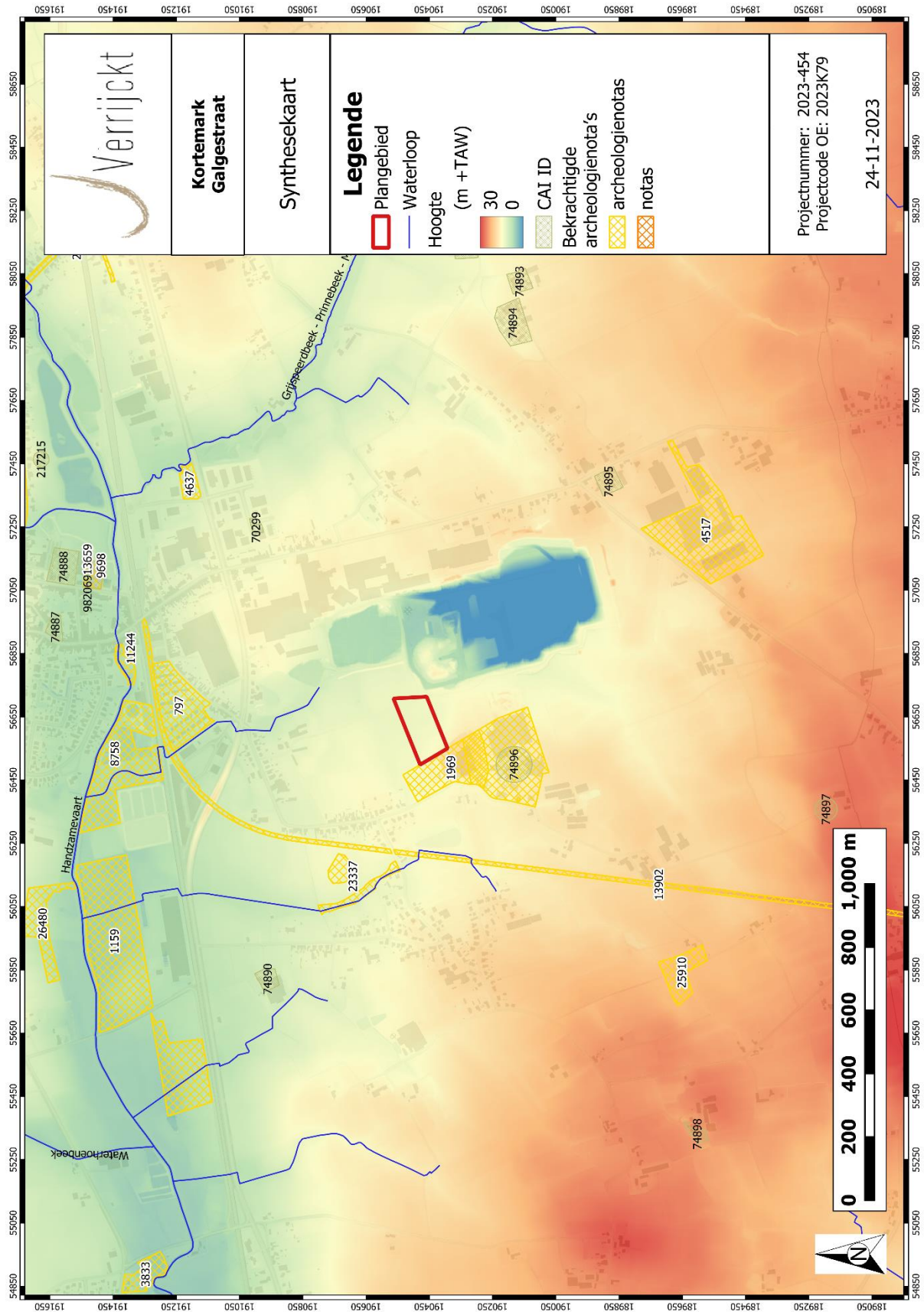
Over de bodemkundige toestand (met gelijkaardige bodemtype als het plangebied) werd het volgende vastgesteld:

“Onder een 30 tot 40 cm dikke laag teelaarde bevindt zich een gehomogeniseerde vuile, grijsig bruine zandleem met onscherpe ondergrens. Regelmatig is lichter gekleurde grond in deze laag 2 opgewerkt, waardoor ze de indruk geeft van een subrecente cultuurlaag. Gecombineerd zijn lagen 1 en 2 gemiddeld slechts 70 cm diep. Dit is te ondiep om laag 2 te kunnen interpreteren als het resultaat van profielverbetering door bijvoorbeeld mengwoelen of diepploegen, waarbij de ondergrond naar verwachting 1,5 tot 2 m diep zou zijn geroerd.³ Meest waarschijnlijk is het perceel in de voorbije decennia wat opgehoogd en is de ondergrens van de actuele bouwvoor geleidelijk hoger komen te liggen en de oorspronkelijke ondergrens van de teelaarde door biologische activiteit opnieuw vervaagd. Onder de (subactuele) cultuurlagen komt lemig tot sterk lemig zand of zandige leem voor. Het grovere sediment heeft een grijs tot lichtgrijs voorkomen en is geïnterpreteerd als een verweringshorizont waaruit klei- en leempartikels onder invloed van percolerend regenwater zijn gespoeld (laag 3). Het fijnere sediment heeft een homogene, rood- tot koffiebruin voorkomen en is geïnterpreteerd als een (lichte) kleiaanrijdingshorizont of zgn. Bw horizont (laag 4). De gecombineerde dikte van beide horizonten is 30 à 40 cm. Het archeologisch relevant niveau situeert zich direct onder de (subactuele) cultuurlagen, d.i. op gemiddeld 70 cm –Mv. Het tweede archeologisch relevant niveau situeert zich op gemiddeld 105 cm –Mv.”



Figuur 26: Plangebied en omgeving met aanduiding van de archeologienota's³¹

³¹ CAI 2023



Figuur 27: Plangebied en omgeving op de syntheseskaart³²

³² CAI 2023

1.5 Besluit

1.5.1 Beantwoording onderzoeksvragen

- *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?*

Het plangebied kent geen archeologische en historische gegevens. In de ruime omgeving zijn wel archeologische waarden aangetroffen die teruggaan tot het mesolithicum. Ook de recentere tijdsvakken zijn vertegenwoordigd. Het gaat hier dus om een regio en landschap met een groot archeologisch potentieel. Voor het plangebied gaat de rechtstreekse informatie terug tot in de 18^{de} eeuw. Sindsdien is het terrein steeds akker geweest. Ook tijdens WOI lijkt het plangebied buiten de oorlogstroebelen gesitueerd te zijn.

- *Zijn er gegevens gekend dat de bodem verstoord is?*

Het gehele plangebied is steeds in gebruik geweest als akker. De enige gekende bodemverstoring zal de ploeglaag zijn.

- *Wat is de impact van de geplande werken?*

De opdrachtgever plant op het plangebied een waterbekken aan te leggen. Het terrein omvat een oppervlakte van 20.000m². Binnen die zone wordt een bekken aangelegd met een oppervlakte van c. 9.000m² en met een diepte tot 3,54m -mv. De zone daarbuiten wordt opgehoogd tot 5m +mv (maaiveldhoogte), maar wordt voorafgaand niet afgegraven.

- *Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?*

Er zijn geen onderzoeken uitgevoerd in de onmiddellijke omgeving van het plangebied. Op iets ruimere afstand van het plangebied zijn enkele archeologische onderzoeken uitgevoerd. Hierbij bleek een archeologisch niveau te zitten op 70cm en ook op 105 cm -mv.

- *Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?*

Er zijn geen afdoende aanwijzingen dat er binnen de contouren van het plangebied een archeologische site aanwezig is. Om uitsluitel te geven is verder archeologisch onderzoek noodzakelijk.

- *Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek?*

Dit wordt hierna besproken.

1.5.2 Archeologische verwachting

Het plangebied is gelegen in de gemeente Kortemark op ruim 1km ten zuiden van het centrum. Het plangebied heeft een oppervlakte van 20.000m². Landschappelijk gezien ligt het terrein op de overgang van een plateau en de kustvlakte. De ontwatering van dat plateau gebeurt door onder andere de Handzamevaart. In het verleden liep nog een waterloop langs de oostzijde van het plangebied richting de vaart. Dit zorgt ervoor dat het plangebied gelegen is in een gradiëntzone

tussen hogere/drogere delen in het landschap en lager gelegen/nattere zones. Dit had als gevolg dat er een grote variatie aan fauna en flora voorkwam en dit was een aantrekkelijke ligging voor vroege menselijke bewoning. Zo zijn er uit de steentijd al verschillende resten gekend, waaronder uit het mesolithicum. Ook voor het plangebied geldt daarom een verwachting op het aantreffen van archeologische resten uit de steentijd. Met de introductie van de landbouw in het neolithicum gaat de mens zich eveneens neerzetten in dergelijke interessante regio's. Ook een goede bodemgesteldheid voor de landbouw speelt hierin een rol, wat ook voor het plangebied geldt. Dit blijkt ook uit vondsten en sporen uit de omgeving die in het neolithicum, metaaltijden en Romeinse periode zijn gedateerd. Algemeen kan er een verwachting voor sporensites opgesteld worden vanaf het neolithicum tot en met de volle middeleeuwen. Vanaf de late middeleeuwen gaat de bewoning zich met name concentreren nabij de bewoningskernen. Wel zijn er laatmiddeleeuwse hoeven gekend, zoals een site net ten zuidwesten van het plangebied. Gezien de afstand (c. 150m) tot de rand van de hoeve is de kans beperkt dat er gerelateerde sporen of structuren ook binnen het plangebied kunnen voorkomen. Er is mogelijk colluvium/hellingsafzettingen aanwezig die oudere sites bijkomend kunnen afdekken wat ten goede komt aan de bewaring omdat deze minder verstoord zijn door menselijke ingrepen zoals (diep)ploegen.

De opdrachtgever plant op het plangebied een waterbekken aan te leggen. Het terrein omvat een oppervlakte van 20.000m². Binnen die zone wordt een bekken aangelegd met een oppervlakte van c. 9.000m² en met een diepte tot 3,54m -mv. De zone daarbuiten wordt opgehoogd tot 5m +mv (maaieldhoogte), maar wordt voorafgaand niet afgegraven.

Op basis van bovenstaande gegevens is er een archeologische verwachting toe te schrijven voor sites uit de steentijd tot en met de volle middeleeuwen. De verwachting voor sites uit late middeleeuwen tot in de 20^{ste} eeuw is laag.

1.5.3 Potentieel op kennisvermeerdering

Op basis van bovenstaande archeologische verwachting kan een potentieel op kennisvermeerdering geformuleerd worden.

Gelet op het ontbreken van goed onderzochte, grootschalige archeologische onderzoeken in de omgeving van het plangebied, is er een hoog potentieel op kennisvermeerdering aanwezig.

1.5.4 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen historische, cartografische, geologische, geografische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse terreingebruik en de bouwplannen van de opdrachtgever, kan geconcludeerd worden dat tot op heden onvoldoende informatie gegenereerd is om de mogelijke impact van de geplande werken op een eventueel archeologisch vondsten- en sporenbestand aan te tonen.

Uit bovenstaande onderzoek kan niet met zekerheid gesteld worden dat er een, goed bewaarde, archeologische site aanwezig is en dat deze archeologische site bedreigd wordt door de geplande werkzaamheden. Gelet op de gekende gegevens uit de omgeving van het plangebied is de kans aanwezig dat er een archeologische site uit de steentijd tot en met de volle middeleeuwen aanwezig is. De aanwezigheid en bewaringstoestand van eventuele archeologische sites, alsook de potentiële bedreiging, kan enkel bevestigd worden door de uitvoering van een landschappelijk booronderzoek en eventuele vervolgonderzoeken. Hierbij moeten volgende vragen beantwoord worden:

Bodem

- Welke bodemhorizonten worden in de boringen of profielen aangetroffen en wat is de genese ervan? Welke zijn de bodemprocessen die hiermee geassocieerd worden?
- Wat is de relatie tussen deze bodemhorizonten en het omliggende landschap?
- Vertegenwoordigen deze horizonten relevante archeologische niveaus?
- Indien deze horizonten relevante archeologische niveaus omvatten:
 - o Wat is de aard van dit niveau?
 - o Heeft dit niveau een duidelijke begrenzing?
 - o Kan dit niveau gedateerd worden?
 - o Zijn er aanwijzingen dat dit niveau geassocieerd kan worden met een archeologische site?
 - o Wat is de bewaringstoestand van dit niveau?
 - o Wat is de impact van de geplande graafwerken op dit niveau?

Sites uit de steentijden en vuursteenconcentraties

- Zijn er steentijdartefacten aanwezig?
- Is er een clustering in de steentijdartefacten aan te wijzen?
- Wat zijn de grenzen van de ruimtelijke spreiding(en) van de steentijdartefacten?
- Wat is de datering van de artefacten?

Sporenbestand

- Zijn er sporen aanwezig? Wat is de aard en de datering van de sporen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Wat is de relatie tussen de bodem, de archeologische sporen en de landschappelijke context?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)? Is er een relatie met omliggende vindplaatsen?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?

Impact geplande bodemingrepen

- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?

Motivatie en bepalingen mogelijk verder archeologisch onderzoek

- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:
 - o Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
 - o Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?
- Wat is de financiële impact van eventueel vervolgonderzoek?

Volgens bovenstaande kan gesteld worden dat er niet voldoende informatie aanwezig is over de eventuele aan- of afwezigheid van archeologische sites. Er is wel voldoende informatie aanwezig om te beoordelen dat eventuele archeologische sites voldoende kenniswinst opleveren.

Gelet op de toekomstige werkzaamheden, is verder archeologisch onderzoek noodzakelijk.

1.5.5 Samenvatting

Het plangebied is gelegen aan de Galgestraat te Kortemark en heeft een oppervlakte van 20.000m². Op het terrein zal een waterbekken worden aangelegd waardoor de bodem van het ganse plangebied zal verstoord worden.

Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat het terrein gelegen is op een erg aantrekkelijke zone. Dit getuigt ook door de aanwezigheid van menselijke sporen sinds het mesolithicum. Gezien de hoge archeologische verwachting voor het aantreffen van artefacten en sporen vanaf de steentijd tot en met de volle middeleeuwen en de grote kans op kenniswinst wordt een vervolgonderzoek geadviseerd. Dit zal verder besproken worden in het programma van maatregelen.

2 LIJST MET FIGUREN

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart	4
Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB).....	5
Figuur 3: Plangebied met weergave van de huidige situatie op orthofoto.....	9
Figuur 4: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting.....	11
Figuur 5: Synthesepan van de geplande werken op orthofoto	12
Figuur 6: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM II)	14
Figuur 7: Plangebied op het DHM II	15
Figuur 8: Illustratie gradiëntzone	16
Figuur 9: Plangebied op de Tertiairgeologische kaart	18
Figuur 10: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:200.000	19
Figuur 11: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1:200 000 betreffende het plangebied	20
Figuur 12: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:50.000.....	21
Figuur 13: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1:50 000 betreffende het plangebied	22
Figuur 14: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen	23
Figuur 15: Plangebied op de Ferrariskaart	27
Figuur 16: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen	28
Figuur 17: Plangebied op de Vandermaelenkaart.....	29
Figuur 18: Plangebied op de Poppkaart	30
Figuur 19: Plangebied op de topografische kaart uit 1904	31
Figuur 20: Plangebied op de topografische kaart uit 1969	32
Figuur 21: Plangebied op de topografische kaart uit 1981	33
Figuur 22: Plangebied op de luchtfoto uit 1971	34
Figuur 23: Plangebied op de luchtfoto uit 1989	35
Figuur 24: Plangebied op de luchtfoto uit 2013-15	36
Figuur 25: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart	40
Figuur 26: Plangebied en omgeving met aanduiding van de archeologienota's	44
Figuur 27: Plangebied en omgeving op de syntheseskaart	45

3 LIJST MET TABELLEN

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.....	37
Tabel 2: Archeologische vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.....	41
Tabel 3: Archeologische vooronderzoeken met ingreep in de bodem in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.....	41

4 PLANNENLIJST

PLANNENLIJST KORTEMARK, GALGESTRAAT	PROJECTCODE BUREAUONDERZOEK 2023K79
Plannummer	Figuur 1
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op topografische kaart.
Aanmaakschaal	1:10.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	24/11/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 2
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Plangebied op het GRB (kadasterkaart)
Aanmaakschaal	1:250
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	24/11/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 3, Figuur 5, Figuur 22 t/m Figuur 24
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Plangebied en gekende verstoringen op orthofoto
Aanmaakschaal	1:2.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	24/11/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 6
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Plangebied op DHM Vlaanderen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	24/11/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 7
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Plangebied en omgeving op DHM Vlaanderen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	24/11/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 9
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op tertiairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:50.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	24/11/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 10
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:200.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	24/11/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 12
Type plan	Geologische kaart

Onderwerp plan	Plangebied op quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:50.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	24/11/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 14
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op bodemkaart
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	24/11/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 15
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Topografische kaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgeteld door Joseph de Ferraris
Aanmaakschaal	1:11.520
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1771-1778
Datum	24/11/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 17
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Topografische kaart, opgesteld door Philippe Vandermaelen
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1846-1854
Datum	24/11/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 16
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1843-1845
Datum	24/11/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 18
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op Poppkaart
Aanmaakschaal	1:2.500
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1842-1879
Datum	24/11/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 19 t/m Figuur 21
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op de topografische kaart
Aanmaakschaal	1:2.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1873-1989
Datum	24/11/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 25 t/m Figuur 27

Type plan	Centraal Archeologische Inventaris
Onderwerp plan	Plangebied op CAI-kaart
Aanmaakschaal	1:10.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Aanmaakperiode	2001-2016
Datum	24/11/2023 (raadpleging)

5 BIBLIOGRAFIE

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2019. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0)*, Brussel.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2023. Geoportaal. Available at: <https://geo.onroerenderfgoed.be>.

AGIV, 2023a. AGENTSTCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV, 2023b. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Digitaal Hoogte Model.

AGIV, 2023c. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Bodemerosiekaart. Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV, 2023d. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Grootchalig Referentiebestand (GRB).

AGIV, 2023e. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.

BEYAERT, M. et al., 2006. *België in kaart. De evolutie van het landschap in drie eeuwen cartografie*, Brussel: Uitgeverij Lannoo.

CAI, 2023. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroerenderfgoed.be/>.

CARTESIUS, 2023. Cartesius. Available at: www.cartesius.be.

DOV VLAANDEREN, 2023a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

DOV VLAANDEREN, 2023b. Databank Ondergrond Vlaanderen, Neogeen/paleogeen (Tertiair). Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

DOV VLAANDEREN, 2023c. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

GEOPUNT, 2023a. GEOPUNT VLAANDEREN.

GEOPUNT, 2023b. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2023c. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2023d. GEOPUNT VLAANDEREN: Kaart Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be> [Accessed August 2, 2016].

GEOPUNT, 2023e. GEOPUNT VLAANDEREN: Popp-kaart Vlaanderen (1842-1879). Available at:

<http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2023f. Toelichting: Atlas Der Buurtwegen (1843-1845). Available at:
<http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

GEOPUNT, 2023g. Toelichting: Vandermaelen (1846-1854). Available at:
<http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/93795cd6-66d3-4310-83b2-5443adfee403>.

GULLENTOPS F., PAULISSEN E. EN VANDENBERGHE N. (1996) Toelichtingen bij de Geologische kaart van België – Vlaams Gewest.

IOE, 2023. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2016. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.

6 BIJLAGEN